

ПОСТАНОВЛЕНИЕ
16.11.2018

Зеленодольск
шәһәре

КАРАР
№ 2350

2018 - 2030 елларга Татарстан Республикасы Зеленодольск шәһәре муниципаль берәмлегенең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программасын раслау турында

2015 елның 13 июлендәге «Россия Федерациясендә автомобиль транспортында һәм шәһәр жир өсте электр транспортында даими рәвештә пассажирлар йөртүне һәм багаж ташуны оештыру турында һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында» 220-ФЗ номерлы Федераль закон, «Торак пунктларының, шәһәр округларының транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын эшләү һәм раслау турында» (2014 елның 29 декабрдәге 456-ФЗ номерлы Федераль законның 5 статьясы «Россия Федерациясе шәһәр төзелеше кодексына һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында») Россия Федерациясе Транспорт һәм юл хужалыгы өлкәсендә норматив хокукый актларны гамәлгә ашыру мәсьәләсе буенча Россия Федерациясе субъектлары житәкчеләре белән селектор киңәшмәсенең 2016 елның 27 июлендәге 58 номерлы беркетмәнең 2 бүлгегә 2 пункты, Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2015 елның 25 декабрдәге «Жирлекләренң, шәһәр округларының транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларына таләпләрне раслау турында» 1440 номерлы карары нигезендә, Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты

КАРАР БИРӘ:

1. 2018 - 2030 елларга Татарстан Республикасы Зеленодольск шәһәре муниципаль берәмлегенең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программасын (кушымтада каралганча) расларга.

2. Әлеге карарны Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында (<http://pravo.tatarstan.ru>) һәм Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре порталы (<http://zelenodolsk.tatarstan.ru>) составында Зеленодольск муниципаль районының мәгълүмат сайтында, территориаль планлаштыруның федераль дәүләт мәгълүмат системасында (алга таба - ФГИС ТП) урнаштырырга.

3. Әлеге қарарның үтәлешен контрольдә тотуны үз жаваплылығымда калдырам.

Житәкче

Д.А.Сапожников

**2018-2030 ЕЛЛАРГА ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЗЕЛЕНОДОЛЬСК ШӘһӘРЕ МУНИЦИПАЛЬ
БЕРӘМЛЕГЕНЕҢ ТРАНСПОРТ
ИНФРАСТРУКТУРАСЫН КОМПЛЕКСЛЫ ҮСТЕРҮ
ПРОГРАММАСЫ**

Зеленодольск, 2018.

ЭЧТӘЛЕК

1. Программа паспорты.....	4
2. Транспорт инфраструктурасының булган торышын характеристикалау.....	7
2.1. Зеленодольск шәһәренең Россия Федерациясенең пространство оешмасы структурасындагы торышын, шулай ук Татарстан Республикасының пространство оешмасы структурасындагы торышын анализлау.....	7
...	7
2.2. Зеленодольск шәһәренең социаль-икътисади характеристикасы, шәһәр территориясендә шәһәр төзелеше эшчәнлеге характеристикасы, транспорт өлкәсендәге эшчәнлекне дә кертеп, транспорт ихтыяжын бәяләү.....	8
2.3. Транспорт төрләре буенча транспорт инфраструктурасының эшләү үзенчәлеге һәм эш күрсәткечләре.....	11
2.4. Зеленодольск шәһәренең юллар челтәре үзенчәлеге, юл хәрәкәте параметрлары, юлларны карап тоту сыйфатын бәяләү.....	14
2.5. Транспорт чаралары паркы составын һәм автомобильләштерү дәрәжәсен анализлау, парковкалар белән (парковка урыннары белән)тәэмин ителеш	18
..	18
2.6. Гомуми файдаланудагы транспорт чаралары эше характеры, пассажирлар агымы анализын да кертеп.....	22
2.7. Жәяүлеләр һәм велосипедлар хәрәкәте шартларының характеристикасы.....	31
...	31
2.8. Йөк транспорт чаралары хәрәкәтенең характеристикасы, коммуналь һәм юл хезмәтләре транспорт чараларының эшен, әлеге транспорт чаралары өчен инфраструктураның торышын бәяләү.....	32
2.9. Юл хәрәкәте иминлеге дәрәжәсенә анализ.....	33
2.10. Транспорт инфраструктурасының әйләнә-тирә мохиткә, куркынычсызлыкка һәм сәламәтлеккә тискәре йогынтысын бәяләү.....	37
2.11. Зеленодольск шәһәрендә транспорт инфраструктурасын үстерү һәм урнаштыруның булган шартлары һәм перспективалары характеристикасы.....	37
2.12. Транспорт инфраструктурасының эшләве һәм үсеше өчен кирәкле норматив-хокукый базаны бәяләү.....	38

2.13. Транспорт инфраструктурасын финанслауны баялау.....	38
3. Зеленодольск шәһәре территориясендә транспорт ихтыяжын, халыкның хәрәкәт күләмен һәм характерын үзгәртүне һәм йөкләр ташуны фаразлау.....	39
3.1. Зеленодольск шәһәренең социаль-иқтисады һәм шәһәр төзелеше фаразы.....	39
3.2. Зеленодольск шәһәре территориясендә булган транспорт төрләре буенча халыкның транспорт ихтыяжы, хәрәкәт күләме һәм характеры һәм йөкләр ташу фаразы.....	40
3.3. Транспорт төрләре буенча транспорт инфраструктурасы үсеше фаразы.....	41
3.4. Юл челтәрен үстерү фаразы.....	43
3.5. Автомобильләшү дәрәжәсен, юл хәрәкәте параметрларын фаразлау.....	44
3.6. Юл хәрәкәте иминлеге күрсәткечләрен фаразлау.....	45
3.7. Транспорт инфраструктурасының әйләнә-тирә мохиткә һәм халыкның сәламәтлегенә тискәре йогынтысын фаразлау.....	45
4. Транспорт инфраструктурасын үстерүнең принципаль вариантлары һәм аларны гамәлгә ашыру өчен тәкъдим ителгән вариантны сайлап, транспорт инфраструктурасын үстерүнең максатчан күрсәткечләре (индикаторлары) буенча эреләштерелгән баясе.....	46
5. Транспорт инфраструктурасын үстерү вариантын гамәлгә ашыру өчен тәкъдим ителә торган транспорт инфраструктурасы объектларын проектлау, төзү, реконструкцияләү буенча чаралар (инвестицион проектлар) исемлеге, транспорт объектларының техник-иқтисади параметрлары, чараларны (инвестицион проектларны)гамәлгә ашыру чираты.....	47
6. Транспорт инфраструктурасын үстерү вариантын гамәлгә ашыру өчен тәкъдим ителгән транспорт инфраструктурасы объектларын проектлау, төзү, реконструкцияләү буенча чараларны (инвестицион проектларны) финанслау күләмен һәм чыганаclarын баялау.....	52
7. Транспорт инфраструктурасын үстерү вариантын гамәлгә ашыруга тәкъдим ителә торган транспорт инфраструктурасы объектларын проектлау, төзү, реконструкцияләү буенча чараларның (инвестиция проектларының) нәтижәлелеген баялау.....	58
8. Институциональ үзгәртеп корулар, транспорт инфраструктурасы объектларын проектлау, төзү, реконструкцияләү өлкәсендәге эшчәнлекне хокукый һәм мәгълүмати тәмин итүне камилләштерү буенча тәкъдимнәр.....	59

1. ПРОГРАММА ПАСПОРТЫ

Программа атамасы	2018-2030 елларга Зеленодольск шәһәре муниципаль берәмлегенә транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программасы
Программаны эшләү өчен нигез	Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексы. 2014 елның 29 декабрендәге «Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексына һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 456-ФЗ номерлы Федераль закон. 2015 елның 25 декабрендәге «Жирлекләрнең, шәһәр округларының транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларына таләпләрне раслау турында» 1440 номерлы Россия Федерациясе Хөкүмәте карары. 2003 елның 06 октябрендәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы Федераль закон. Зеленодольск шәһәре муниципаль берәмлек уставы
Программаның заказ бирүчесе	Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты 422550, Татарстан Республикасы, Зеленодольск шәһәре, Ленин ур., 41а.
Программаны эшләүче	Индивидуаль эшкуар Карасевич Сергей Николаевич, техник фәннәр кандидаты. 125195, Мәскәү ш., Беломорская ур., 10 й., 2 корп.
Программаның җаваплы башкаручысы	Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты 422550, Татарстан Республикасы, Зеленодольск шәһәре, Ленин ур., 41а.
Программаны эшләүнең максаты	Жирле эһәмияттәге транспорт инфраструктурасы объектларын төзү, реконструкцияләү ихтыяжларына туры китереп, Зеленодольск шәһәре муниципаль берәмлегенә транспорт инфраструктурасын балансланган, перспективалы үстерүне тәмин итү
Программаның бурычлары	Программаның максатына ирешү шартлары түбәндәге бурычларны хәл итүдән гыйбарәт: - шәһәр территориясендә халыкка, шулай ук икътисади эшчәнлек субъектларына транспорт хезмәте күрсәтүнең иминлеге, сыйфаты һәм нәтиҗәлелеге - шәһәр төзелешен проектлау нормативлары

	<p>нигезендә халыкның һәм икътисадый эшчәнлек субъектларының транспорт инфраструктурасы объектларыннан файдалана алуы;</p> <ul style="list-style-type: none"> - халыкның хәрәкәт итүгә, икътисади эшчәнлек субъектларының пассажирлар һәм йөкләр ташуга ихтыяжларына туры китереп транспорт инфраструктурасын үстерү; - шәһәр төзелеше эшчәнлегенә белән балансланган транспорт инфраструктурасын үстерү; - транспорт ихтыяжы белән идарә итү өчен шартлар; <p>хужалык эшчәнлегенә икътисади нәтижеләренә карата юл хәрәкәтендә катнашучыларның тормыш һәм сәламәтлек иминлеген тәэмин итү өчен өстенлекле шартлар тудыру;</p> <ul style="list-style-type: none"> - башка транспорт чараларына карата гомуми файдаланудагы транспорт чаралары хәрәкәтенә өстенлекле шартларын тудыру; - халыкның жәяү һәм велосипедта йөрү өчен шартлар; - гамәлдәге транспорт инфраструктурасының эш нәтижелелеге.
<p>Максатчан күрсәткечләр Үсеш индикаторлары Транспорт инфраструктурасын үстерүнең максатчан күрсәткечләре (индикаторлары)</p>	<p>Гомуми файдаланудагы жирле әһәмиятле автомобиль юлларының гомуми озынлыгы, км.</p> <p>Транспорт-эксплуатация торышына карата норматив таләпләргә туры килә торган шәһәр юл челтәренә озынлыгы, %</p> <p>Юл-транспорт һәлакәтендә һәлак булучылар саны, кеше.</p> <p>Транспорт куркынычы, һәлак булган кеше/10 мең транспорт чарасы.</p> <p>Социаль куркыныч, һәлак булган кеше/100 мең кеше.</p> <p>Программада каралган транспорт инфраструктурасы объектларын файдалануга кергү, берәмлек .</p>
<p>Транспорт инфраструктурасы объектларын проектлау, төзү, реконструкцияләү буенча планлаштырылган чараларның (инвестицион проектларның) зурайтылган тасвирламасы</p>	<p>Программага халыкның һәм икътисадый эшчәнлек субъектларының иминлеген, сыйфатын һәм нәтижелелеген тәэмин итә торган транспорт инфраструктурасы объектларын проектлау, төзү, реконструкцияләү чаралары комплексы; транспорт инфраструктурасы объектларыннан һәркем файдалана алырлык булуы; транспорт инфраструктурасын халык күчеп йөрүгә ихтыяжлары нигезендә үстерү.</p>

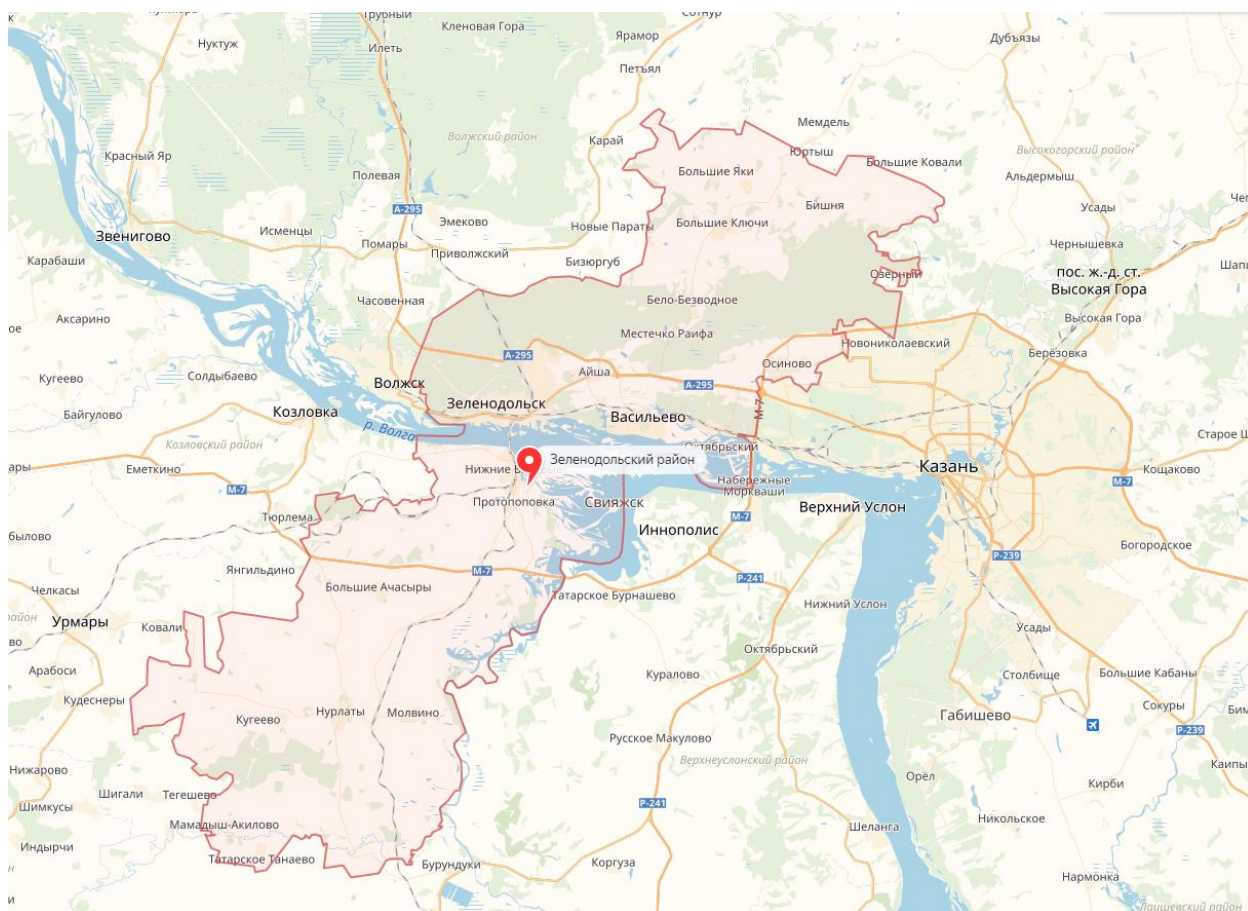
<p>Программаны гамэлгэ ашыру сроклары нэм этаплары</p>	<p>Программа 2018-2030 елларга исэплэнгэн нэм ике этапта гамэлгэ ашырыла: Беренче чират - 2020 елга кадэр. Икенче чират - 2030 елга кадэр.</p>
<p>Программаны финаслауның күләме нэм чыганақлары</p>	<p>Программа чараларын финаслауның гомуми күләме 1473,1 млн. сум тәшкил итә, шул исэптән: - республика бюджеты акчалары - 260 млн. сум; - шәһәр бюджеты акчалары - 1104,1 млн. сум; - бюджеттан тыш чыганақлар - 109 млн. сум. 2018-2030 еллар план чорында каралган бюджет ассигнованиеләре республика нэм федераль бюджетлардан ассигнованиеләрнең үзгәрүен исэпкә алып, шәһәр бюджеты проектларын формалаштырганда төгәлләштерәлә</p>

2. ТРАНСПОРТ ИНФРАСТРУКТУРАСЫНЫҢ ГАМӘЛДӘГЕ ТОРЫШЫНА ХАРАКТЕРИСТИКА

2.1. Россия Федерациясе пространство оешмасы структурасында , шулай ук Татарстан Республикасы пространство оешмасы структурасындагы Зеленодольск шәһәре торышын анализ

Зеленодольск шәһәре - Россия Федерациясенең Татарстан Республикасындагы шәһәре. Шәһәр Татарстан Республикасының көнбатышында, Иделнең сулъяк ярында, республика башкаласы Казан шәһәреннән 38 км ераклыкта, Марий Эл һәм Чувашиядән ерак булмаган жирдә урнашкан (1 нче рәсем).

1 нче рәсем - Зеленодольск шәһәре Россия Федерациясенең иң якин шәһәрләре һәм торак пунктларының пространство оешмасы структурасындагы торышы

Зеленодольск муниципаль районының административ үзәге, Татарстанда халык саны буенча бишенче шәһәр һәм Республиканың башкаласы икътисади районында, Казан агломерациясендә һәм республиканың Казан-Зеленодольск районында әһәмиятлелеге буенча икенче урында тора.

Зелендольск шәһәре территориясе Идел буйлап 9 км ераклыкта сузылган, шуңа да карамастан, шәһәрнең елгага чыгу урыны уңайлы түгел.

Идел елгасы буйлап Каспий, Азов, Кара, Ак һәм Балтыйк дингезләренә чыгу тәэмин ителә ала.

Зеленодольск шәһәре Казан шәһәре белән бергә агломерация төзеде, биредә хәзерге вакытта актив хезмәт, мәгариф, мәдәни-көнкүреш, ял итү кебек үзара бәйләнешләр бара.

Зеленодольск районының план структурасы ике төп планлаштыру үзәге(транспорт һәм су) һәм берничә ярдәмче үзәкнең булуы белән характерлана. Төп транспорт-планлаштыру үзәкләре булып меридиональ юнәлештә Зеленодольск – Буа—Ульяновск үзәге (көнъяк юнәлеш); киңлек юнәлешендә көнбатыш юнәлешенә дәвам итүче Йошкар – Олага, ә көнчыгышта Өфе һәм Ырынбурга таба Казан – Зеленодольск үзәге тора.

Автомобиль һәм тимер юллар ярдәмендә Зеленодольск шәһәре Татарстан Республикасы һәм Россия Федерациясе икътисади киңлегенә тоташтырылган. Зеленодольск шәһәре аша узучы киң тимер юл коридоры «Екатеринбург-Мәскәү» аерылып тора.

Зеленодольск шәһәре, Чуаш Республикасы һәм Марий Эл Республикасы тоташкан урында, Волжск, Приволжский, Козловка, Урмары, Цивильск шәһәр торак пунктлары белән үзара бәйләнештә тора.

Шәһәр территориясенәң транзитлылыгы, инфраструктура каркасын формалаштырып һәм Татарстан Республикасының логистик мөмкинлекләрен мобилизацияләп, аның товар агымнары хәрәкәтендә катнашуын тәэмин итәргә мөмкинлек бирә. Мәскәү юнәлешендә транспорт коридоры булу Зеленодольск шәһәре предприятиеләренә Көнчыгыш һәм Көнбатыш Европа базарларына чыгу юлын ача.

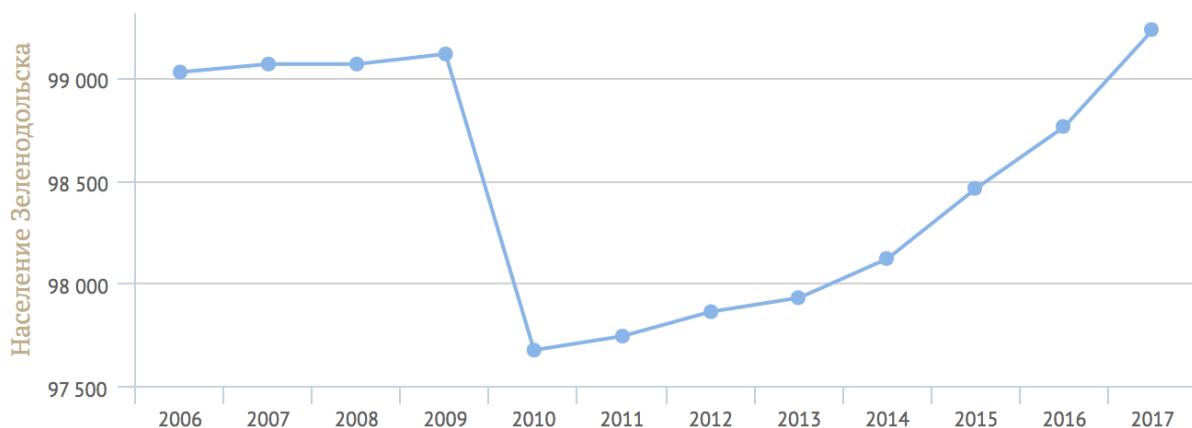
2.2 Зеленодольск шәһәренәң социаль-икътисадый характеристикасы, шәһәр территориясендә шәһәр төзелеше эшчәнлегенә характеристика, транспорт өлкәсендәге эшчәнлекне дә кертеп, транспорт ихтыяжын бәяләү

Зеленодольск шәһәре Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районының административ үзәге булып тора. Зеленодольск республика әһәмиятендәге шәһәр һәм зурлыгы буенча Татарстан Республикасының бишенче шәһәре.

Зеленодольск шәһәренәң шәһәр жирлеге бер торак пункттан тора. Зеленодольск шәһәре территориясенәң мәйданы 37,73 км².

Шәһәр югары сәнәгать, социаль, фәнни, транспорт-коммуникация потенциалына ия, район үзәге булып тора һәм муниципаль урнашу системасы үзәге функцияләрен башкара.

2017 елда Зеленодольск шәһәрендә халык саны 99235 кешегә житте. 2006-2016 еллар аралыгында Зеленодольск шәһәре муниципаль берәмлеге территориясендә демографик өзгәртү буенча мәгълүматлар 2 нче рәсемдә күрсәтелгән.

Чыганак: Дәүләт статистикасының федераль хезмәте (<http://www.gks.ru>).

2 нче рәсем -2006 елдан 2016 елга кадәр чорда Зеленодольск шәһәре муниципаль берәмлеге территориясендә халык санының үзгәрү динамикасы

2018 елның 1 гыйнварына Зеленодольск шәһәрендә халык саны 99491 кеше тәшкил итә. Шәһәрдә урыслар (67%) һәм татарлар (29,1%) кебек милләт вәкилләре яши.

Зеленодольск муниципаль районы территориясе буенча халык тигез бүленмәгән, аерым алганда, район халкының 75,1% шәһәр халкы, шул исәптән Зеленодольск шәһәренеке (60,0%).

Зеленодольск югары хезмәт потенциалына һәм аның үсеше өчен билгеле бер резервларга ия.

Зеленодольск урнашу системасы төркем системасы үзәгеннән төп транспорт юнәлешләре буенча бер сәгатьлек ераклыкта урнашкан урнашу урыны булган Казан төркемләү системасына керә. Зеленодольск шәһәрендә районның башка жирлекләрендә яшәүчеләр өчен хезмәт шартлары уңайлырак булу сәбәпле, Зеленодольск муниципаль районы территориясендә жирлекар хезмәт миграциясе бар.

Сәнәгать житештерүе түбәндәге предприятиеләрдән гыйбарәт: «Горький исемендәге Зеленодольск заводы» АЖ; «Серго исемендәге завод» ЖБ» АЖ; «КМПО» АЖ филиалы - Зеленодольск машина төзелеше заводы; «Зеленодольск сөт эшкәртү комбинаты» АЖ; «Ак Барс» кошчылык комплексы» ЖЧЖ Зеленодольск филиалы; «Даль-Кама» Зеленодольск ит эшкәртү комбинаты» ЖЧЖ; «Зеленодольск икмәк комбинаты» ЗАЖ.

Иң эре оешмалар булып «Горький исемендәге Зеленодольск заводы» АЖ һәм «Серго исемендәге завод» ЖБ» АЖ тора. Шәһәрне формалаштыручы ике предприятие өлеше үз житештерүенең товарларын жибәрүдә 2/3 тәшкил итә, аларда эре һәм урта предприятиеләрдә эшләүчеләрнең гомуми санының 25% тан артыгы эшли. Түләнгән салымнар буенча аларның гомуми өлеше 20,4% тәшкил итә. «А.М. Горький исемендәге Зеленодольск заводы» ААЖ заманча һәм уңайлы елга суднолары төзү проектлары гамәлгә ашырыла.

Агымдагы вэзгыятътэ икътисад структурасы позициясеннэн, шулай ук перспективада, Татарстан Республикасы һәм Россиянең социаль-икътисади үсеше өчен аерым әһәмиятен исәпкә алып, Зеленодольск шәһәре агломерациянең әйдәп баручы сәнәгать һәм фәнни-белем бирү үзәге булып тора (Зеленодольск шәһәренең сәнәгать предприятиеләре өчен төп заказ федераль үзәк тарафыннан формалаштырыла).

Төп йөк әйләнешен һәм пассажирлар әйләнешен автомобиль һәм тимер юл транспорты формалаштыра.

Зеленодольск шәһәренең тышкы транспорты шәһәрнең тышкы һәм шәһәр эчендәге транспорт территорияләрен үз эченә алган бердәм транспорт-коммуникация инфраструктурасы составына керә. Зеленодольск шәһәренең тышкы элементләре тимер юл һәм автомобиль транспорты ярдәмендә тәэмин ителә. Зеленодольск шәһәр район үзәкләре белән тоташтыручы барлык автомобиль юллары каты өслек белән капланган.

Медицина ярдәмен «Зеленодольск үзәк район хастаханәсе» ДАССУ күрсәтә, аның составына структур бүлекчәләре һәм фельдшер-акушерлык пунктлары булган биш филиал керә. Шәһәрдә стационар типтагы дөвалау-профилактика учреждениеләре һәм амбулатория-поликлиника тибындагы дөвалау-профилактика учреждениеләре, шулай ук «Идел» һәм «Дельфин» шифаханә-профилакторияләре эшли. 4 шәһәр поликлиникасы, 2 балалар поликлиникасы, берничә шәхси клиника һәм медицина һәм сәламәтлек үзәкләре эшли.

Шәһәрдә гомуми урта, урта һөнәри һәм югары һөнәри һәм өстәмә белем бирү учреждениеләре эшли: 107 нче һөнәри училище, Медицина училищесы, Икътисад, идарә һәм хокук институтының ЗФ каршындагы көллият, Казан социаль-юридик институтының ЗФ каршындагы көллият, Механика көллияте, А.Н. Туполев исемендәге Казан дөүләт техник университетының ЗФ каршындагы көллият, А.Н. Туполев исемендәге Казан дөүләт техник университеты филиалы, Икътисад, идарә һәм хокук институты филиалы, Казан социаль-юридик институты филиалы, Балалар музыка мәктәбе, Балалар сәнгать мәктәбе, мәктәпләр, лицейлар һәм гимназия.

«Зеленодольск» шәһәр жирлегендә гомуми сыйдырышлылыгы 4190 урынлы 26 балалар бакчасы эшли, уртача тулылыгы - 133%.

Зеленодольскида балалар сәнгать мәктәбе, сәнгать мәктәбе, балалар музыка мәктәбе, «Алые паруса» балалар сарае, халык ижаты музейлары һәм тарихи-мәдәни мирас музейлары эшләр килә. Мәдәният сарайларынан Зеленодольск музыка театры, Горький исемендәге мәдәният һәм халык ижаты үзәге, «Родина» мәдәният сарае эшләр тора.

Шәһәрдә «Шүрәле» аттракционнары белән мәдәният һәм ял паркы эшли. Шәһәр скверларга бай.

Шәһәрнең спорт корылмалары «Маяк» спорт комплексы» дөүләт автоном учреждениесе; «ТР ЗМР 3 нче балалар-яшүсмерләр спорт мәктәбе» муниципаль бюджет мэгариф учреждениесенең 1500 урынга исәпләнгән «Авангард» стадионы; ТР ЗМР 3 нче балалар һәм яшүсмерләр спорт мәктәбе» муниципаль бюджет мэгариф учреждениесенең 3000 урынга исәпләнгән

Колотов исемендәге «Комсомолец» стадионы ; Мирный микрорайонында йөзү бассейны булган «Метеор» спорт-савыктыру комплексы» МАУачылды; «Позис» ААЖ «Хәрәкәт» йөзү бассейны булган спорт комплексы; «Горький исемендәге завод» ААЖ «Авангард» спорт комплексы; «Ледокол» комплекслы балалар-яшүсмерләр спорт мәктәбе» өстәмә белем бирү муниципаль автоном белем бирү учреждениесе; «Маяк» спорт комплексының чаңгы-роллер һәм чаңгы трассалары булган чаңгы базасы.

Зеленодольск компакт территорияле шәһәр түгел аның кайбер өлешләре үзәктән һәм башкалардан шактый ерак урнашкан, ә алар арасындагы урыннар вакыты белән катлаулы рельефка ия. Зеленодольск шартлы рәвештә ике өлешкә бүленгән: шәһәрнең иске өлеше һәм Мирный микрорайоны.

Хәзерге вакытта 2025 елга Зеленодольск һәм башкала арасындагы трасса буенча яңа Зеленый Дол шәһәренә нигез салу проекты гамәлгә ашырыла башлады, нигездә аз катлы төзелешләр һәм 4,1 млн м² торак фонды белән, анда план буенча 157 мең кеше яшәячәк. Әлеге проект нәтижәсендә Зеленодольск киләчәктә Казан белән кушылырга мөмкин.

Жәлеп итү объектларының урнашу урыннарын анализлау шуны күрсәтә: төп транспорт һәм пассажирлар агымы Зеленодольск шәһәренә көньяк өлешенә житештерү объектларына һәм Зеленодольск шәһәренә көнбатыш өлешенә Татарстан, Ленин, Комсомол, Гоголь урамнары районында мәдәният һәм көнкүреш жәлеп итү объектларына юнәлтелгән.

Зеленодольск шәһәре территориясендә жирдән файдалануны рациональләштерү, шәһәр төзелеше һәм социаль-иқтисади эшчәнлек өлкәсендә исәпләнгән срокка кабул ителгән карарлар транспортка ихтыяҗны киметергә тиеш. Транспорт комплексының төп функцияләре сакланган очракта , аның масштаблары, юнәлешләре һәм үсеш стратегиясе тулаем шәһәрнең социаль-иқтисади үсеше параметрлары белән чагыштырганда өстенрәк характерда булырга тиеш. Мондый алым белән транспорт социаль-иқтисади үсешне тоткарлый торган фактор булмаячак.

2.3 Транспорт төрләре буенча транспорт инфраструктурасының эшчәнлегә характеристикасы һәм эш күрсәткечләре

Зеленодольск шәһәренә транспорт инфраструктурасын тышкы, шәһәр яны һәм шәһәр транспорты линияләре, корылмалары һәм жайланмалары тәшкил итә. Төп тышкы йөк һәм пассажирны ташулар автомобиль һәм тимер юл транспорты белән башкарыла.

Тимер юл транспорты.

Зеленодольск шәһәрендә Горький тимер юлының Зеленый Дол тимер юл станциясе урнашкан, аның аша Мәскәү- Казан тимер юл элементәсе башкарыла. Станция Зеленодольск шәһәрен Марий Эл республикасы белән тоташтыра.

Зеленый Дол тимер юл станциясе Марий Эл республикасын транспорт белән тәмин итү өчен төп юнәлеш булып тора - аннан Волжскига электр

чыбыгы һәм Йошкар-Олага - Яранскига электр булмаган чыбык китә. Шулай ук Зелёный Дол станциясе аша Казан - Мәскәү, Мәскәү-Казан тимер юл элементсе уза. Шәһәр янында Йошкар-Олага автомобиль юлы уза һәм автомобиль юлы (Казан Займище поселогы янында) һәм Идел аша (Романов күпере) тимер юл (Романов) күпере гамәлдә, шәһәр янында - паром автокичүе, ул Идел аша күпер төзелгәнче (Займище) М7 төп трассасы булган.

«Россия тимер юллары» ААҖ «Тизйөрешле магистральләр» АҖ ВСМ-2 проекты буенча эш алып бара, ул Зеленодольск шәһәр зонасын колачлап, Мәскәү - Казан юнәлешендә тизйөрешле тимер юл элементсен оештыруны күздә тотта. ВСМ 2 проекты «2030 елга кадәр тимер юл транспортын үстерү стратегиясе»нә кертелгән (3 нче рәсем).

3 нче рәсем - ВСМ-2 проекты - Мәскәү-Владимир-Түбән Новгород - Казан

ВСМ 2 - Мәскәү, Владимир, Түбән Новгород, Казан һәм Екатеринбург шәһәрләре арасында яңа югары тизлекле тимер юл магистрале проекты. Якынча озынлыгы - 1 595 км. Юлда вакыты 8 сәгатькә кадәр. Перспективада пассажирлар агымы елына 10-13 млн.кеше.

ВСМ-2не гамәлгә ашыру зур житештерү һәм кеше потенциалы тупланган өч эре федераль округны берләштерергә мөмкинлек бирәчәк, бу яңа эш урыннары булдырачак, халыкның мобильлеген арттырачак һәм тулаем алганда Татарстан Республикасы һәм Зеленодольск үсешенә уңай йогынты ясячак.

Екатеринбург-Мәскәү линиясе - электрлаштырылган, ике юллы, аның буенча РФ Европа өлешенә Урал, Себер һәм Ерак Көнчыгыш районнары белән хужалык элементләре тормышка ашырыла. Көнбатышка аның буйлап күмер, нефть, урман йөкләре, ә кире - металл, минераль-төзелеш материаллары, ашламалар һәм башка йөкләр бара.

Автомобиль транспорты.

Шәһәрдә автобус элементсе үскән. Хезмәт һәм мәдәни-көнкүреш элементләре буенча барлык мөһим юнәлешләргә шәһәр жәмәгать транспорты маршрутлары белән хезмәт күрсәтелә. Зеленодольскида 5 шәһәр автобус маршруты эшли, алар шәһәрнең барлык урамнарына диярлек, шул исәптән ерак урамнарда да йөри. Совет чорында шәһәрдә зур ЛиАЗ-677 һәм урта ЛАЗ-695 автобуслары киң таралган булган. Совет чорыннан соң шәһәрнең

муниципаль автотранспорт предприятиесе Зеленодольск ПАТП банкротлыкка кадәр барып житә, ә ташуның төп массасын шәхси эшмәкәрләр кечкенә ПАЗ автобуслары һәм ГАЗель микроавтобуслары белән маршрут таксиларында башкара башлый. 2009 елдан шәһәрдә Казан ПАТП-5 кызыл төстәге зур автобуслар (НефАЗ) хезмәт күрсәтә башлый, 2010 елдан шулай ук яңадан торгызылган ЗПАТП яшел төстәге автобуслары хезмәт күрсәтә башлый. 2 һәм 104 нче автобус маршрутларында газ ягулыгында һәм түбән идәнле яңа зур «НефАЗ» автобуслары йөри.

Автовокзалдан шәһәр яны һәм шәһәрләр арасындагы 104 нче Зеленодольск- Казан, 403 нче Зеленодольск- Волжск һәм башка автобуслар китә, алар шәһәр эчендә барганда арадаш тукталышларга ия.

Шәһәрдә такси берничә компания тарафыннан тәкъдим ителгән. Шәһәр транспортында транспорт карталары системасы (юлга түләүнең автоматлаштырылган системасы) эшли.

Су транспорты.

Бүгенге көндә Зеленодольск шәһәрендә су транспорты инфраструктурасы йөк причаллары белән тәкъдим ителгән. Су транспорты пассажирлар ташу, шул исәптән туристлык маршрутлары өчен файдаланылмый.

Судноларда йөрү Идел һәм Зөя буйлап башкарыла. Идел аша Зеленодольск - Карамалы Тау паром кичүе (кышын - боздан) эшли. Идел елгасы буйлап Каспий, Азов, Кара, Ак һәм Балтыйк диңгезләренә чыгу тәэмин ителә.

Зеленодольск шәһәренең Идел елгасының яр буе зонасында урнашуы йөк һәм пассажирлар ташу өчен, су транспортының тотрыклы эшләвенә һәм үсүенә бәйле рәвештә, уңай мөмкинлекләр тудыра. Су транспорты тимер юл һәм автомобиль транспортынан шактый экологик яктан чиста, су юллары табигать афәтләре вакытында азрак зыян күрә.

Һава транспорты.

Зеленодольск шәһәрендә һава транспорты инфраструктурасы юк һәм һава транспорты белән ташу башкарылмый.

Зеленодольск шәһәренә иң якын аэропорт – авыр пассажир самолетларын кабул итә алган «Казан» халыкара аэропорты Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районы территориясендә Казан шәһәреннән 28 км көньяк-көнчыгыштарак урнашкан, 3750x45 метрлы ясалма очыш-котыру полосасын, өч пассажир терминалыннан торган аэровокзал комплексын (1, 1А һәм 2 терминалы) үз эченә ала.. Аэропорттан Россия шәһәрләренә, якын һәм ерак чит илләргә даими һәм чартер ташулар башкарыла.

Хәзерге вакытта «Казан» халыкара аэропорты I класслы аэропортка карый, техник яктан яхшы жиһазландырылган зур потенциалы булган күп функцияле аэропорт комплексы булып тора. Аэропортның эш режимы тәүлек әйләнәсе, очыш массасы чикләнмәгән үзәбезнең һәм чит ил һава судноларын эксплуатацияләүгә яраклы.

Аэропорт Урал, Идел буе, Себер, Кыргыз, Россиянең үзәк районнарының һава линияләре белән белән тоташтырылган, ул эчке һава, шулай ук халыкара линияләрендә транзит булып тора, Төркия, Яқын Көнчыгыш илләре, Германия һ. б. юнәлешләр буенча пассажирлар һәм йөкләр ташуны гамәлгә ашыра.

«Казан» халыкара аэропорты территориясендә РФ дәүләт чиге аша үткәрү пункты бар, ул үз эченә тиешле технологик жиһазлар белән биналар һәм корылмалар комплексын ала, аларда чик, таможня һәм башка төр контроль органнары хезмәт эшчәнлеген башкара.

2.4 Зеленодольск шәһәренең юллар челтәре үзгәртелгән, юл хәрәкәте параметрлары, юлларны карап тотуның сыйфатын бәяләү

Урам-юл челтәре Зеленодольск шәһәренең төп каркасы булып тора. Зеленодольск шәһәренең магистраль һәм башка урамнары һәм юллары системасы 4 нче рәсемдә сурәтләнган.

4 нче рәсем - Зеленодольск шәһәренең терәк урам-юл челтәре схемасы

Зеленодольск шәһәренең планлы төзелеше нигезен тармакланган структуралы гомумшәһәр үзәге тәшкил итә. Гомумшәһәр үзәге элементларын үстерү һәм формалаштыру шәһәрнең шартлы рәвештә ике зур торак районга бүленүе: үзәк һәм көнчыгыш (Мирный районы).

Автотранспортның иң югары интенсив агымнары Паратская, Гоголь, Татарстан, Ленин, Октябрь, Жуковский, Белинский, Вокзал яны, Новостроительная, Озерная, Башкала, Королев, Гайдар, Карл Маркс урамнары буенча уза.

Зеленодольск шәһәрндә бер яклы хәрәкәт Почта, Вокзал яны, Карл-Маркс һәм Тынычлык урамнары буйлап оештырылган.

Зеленодольск шәһәренң урам-юл чөлтәрндә светофор объектлары түбәндәге киселешләрдә урнаштырылган: Гоголь һәм Татарстан; Ленин һәм Татарстан; Октябрь һәм Иван Заикин; Гоголь һәм Иван Заикин; Белинский һәм Мичурин; Башкала һәм Йошкар-Ола; Башкала һәм Королев; Комаров һәм Королев. Светофор белән көйләнелгән урамнарда автомобильләр агымының параметрлары 1 нчы таблицадә китерелгән.

1 нчы таблица - Светофор белән көйләнелгән урамнар характеристикасы

№	Атамасы урамнар/юллар	Интенсивлык, берәмлек/сәг. китерелгән	Юлның үткәрү сәләте, берәмлек/сәг. китерелгән	Транспорт агымының тыгызлыгы, берәмлектә китерелгән	Кушылу эф-ты
1	Ленин	1284	1600	35	0,80
2	.	1240	1600	31	0,78
3	Башкала	1716	2200	41	0,78
4	Королев	928	1400	22	0,66
5	Заикин	1128	2200	32	0,51
6	Октябрь	1068	2200	30	0,49
7	Гоголь	1360	1600	33	0,85
8	Белинский	1184	1600	30	0,74

Зеленодольск шәһәре территориясндә килеп туган вәзгыятьне анализлау гамәлдәге юл-транспорт инфраструктурасының транспорт агымнары һәм жәяүлеләр хәрәкәтенң кирәкле дәрәжәдә чын ихтыяжларын канәгәтләндермәвен күрсәтә. Шәһәрдә урам-юл чөлтәрен үстөрү темплары һәм автотранспорт чараларының хәрәкәтенң интенсивлыгы арасындагы диспропорция арта бара. Автомобильләшү үсешә һәм урам-юл чөлтәрен үстөрү дәрәжәсә арасында юл хәрәкәте шартларының начарлануына, бөкеләргә һәм ягулык чыгымнарының артуына, экологик хәлнң начарлануына, юл-транспорт һәләкәтеннән зур югалтуларга бәйлә килеп туган дисбаланс.

Зеленодольск шәһәрндә жирлә әһәмияттәге урам-юл чөлтәренң шактый өлешә норматив булмаган эксплуатация хәлендә, бу ремонт эшләрән финанслауның чикләнгән булуы белән бәйлә.

Зеленодольск шәһәре чикләрендә жирлә әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлегән оештыру һәм юл хәрәкәте куркынычсызлыгын тәэмин итү мәсьәләләре «Зеленодольск муниципаль

районы төзелеше һәм инфраструктура үсеше департаменты» МБУ өстенә йөкләнгән.

Автотранспорт чаралары хәрәкәтендә тоткарлыklar барлыкка килүнең тотрыклы чыганаclarы булып "тар" урыннар: тимер юл аша чыгу урыннары, су аша күперләр тора. Зеленодольск шәһәрендә төрле дәрәжәдәге транспорт чишелешләре саны житәрлек түгел. Шул ук вакытта Зеленодольск шәһәре өчен урамнарда урнашкан бер дәрәжәдә тимер юл һәм автомобиль юллары киселешләре проблемасын хәл итү аеруча актуаль:

1. Волжская - 1 данә Аркылы чыгу юлы характеристикалары: тәртипкә салына торган, бер юллы, автомат светофор сигнализациясе (АСС) һәм юл хәрәкәтен оештыруның техник чаралары белән жиһазландырылган, өслеге- резинокорд;

2. Металлистлар - 1 данә. Аркылы чыгу юлы характеристикалары: тәртипкә салына торган, бер юллы, автомат светофор сигнализациясе (АСС) һәм юл хәрәкәтен оештыруның техник чаралары белән жиһазландырылган, өслеге- резинокорд;

3. Новостроительная - 5данә, шул исәптән:

берюллы, тәртипкә салына торган, АСС, УЗП, шлагбаум һәм юл хәрәкәтен оештыруның техник чаралары белән жиһазландырылган, өслеге - резинокорд;

берюллы, тәртипкә салынмый торган, юл хәрәкәтен оештыруның техник чаралары (юл билгеләре) белән жиһазландырылган, өслек - а/б (килү юллары);

ике юллы, тәртипкә салынмый торган, юл хәрәкәтен оештыруның техник чаралары (юл билгеләре) белән жиһазландырылган, өслеге - эчке плитәләре һәм тышкы түшәмәләре а/б (килү юллары) ;

бер юллы, тәртипкә салынмый торган, юл хәрәкәтен оештыруның техник чаралары (юл билгеләре) белән жиһазландырылган, түшәмәләр өслеге - а/б (килү юллары);

күп юллы (өч юллы), тәртипкә салынмый торган, юл хәрәкәтен оештыруның техник чаралары (юл билгеләре) белән жиһазландырылган, аркылы чыгу юллары түшәмәсе өслеге - а/б (килү юлларын);

4. Башкала - 1 данә. Күп юллы (өч юллы), тәртипкә салына торган, автоматик светофор сигнализация, УЗП, шлагбаум белән жиһазландырылган, түшәмә өслеге- резинокорд .

5. Кооператив - 3 данә, шул исәптән:

бер юллы, тәртипкә салынмый торган, юл хәрәкәтен оештыруның техник чаралары (юл билгеләре) белән жиһазландырылган, түшәмә өслеге - а/б;

бер юллы, тәртипкә салынмый торган, юл хәрәкәтен оештыруның техник чаралары (юл билгеләре) белән жиһазландырылган, түшәмә өслеге - а/б;

бер юллы, тәртипкә салынмый торган, юл хәрәкәтен оештыруның техник чаралары (юл билгеләре) белән жиһазландырылган, түшәмә өслеге - а/б.

6. Гайдар - 1 данә. Күп юллы (ике юллы, шуларның берсе - подъезд юлы), тәртипкә салына торган, автоматик светофор сигнализация, юл хәрәкәтен оештыруның техник чаралары (юл билгеләре) белән жиһазландырылган, түшәмә өслеге: бер юл аша - резинокорд, икенче юл (подъезд)аша - а/б.

5 нче рәсемдә Зеленодольск шәһәренең урам-юл челтәрендә тимер юл аша чыгу урыннары күрсәтелгән.

5 нче рәсем - Зеленодольск шәһәренә тимер юл аша чыгу урыннары

Автомобильләр хәрәкәте тыгызлыгы югары булган шартларда УДС мондый объектларның булуы элементә юлларының артык йөкләнешенә китерә һәм автотранспортның тоткарлануынан экономик һәм экологик югалтуларның үсүенә китерә (автотранспорт чараларының озакка сузылган нигезсез туктап торулары, автомобильләрнең экономияле булмаган режимнарда хәрәкәт итү аркасында ягулыкның артык сарыф ителүе, житештерүчән булмаган вакыт югалтулары, йөртүчеләрнең психологик дискомфорты, житештерүчәнлекнең кимүе хезмәт һәм экологик хәлнең начарлануы) Проблема автоюл һәм тимер юл хәрәкәте пиклары вакытына туры килү белән катлаулана. Шул ук вакытта әлеге урам-юл челтәре объектлары кешеләр һәм техника өчен зур куркыныч чыганагы булып тора, чөнки юл-транспорт һәлакәте тимер юл аркылы чыгу урыннарында (алар барлыкка килгәндә) кешеләрнең травматизмы югары дәрәжәдә булуына, матди югалтуларга бәйле авыр нәтижеләр белән характерлана һәм еш кына зур ижтимагый резонанс тудыра.

Шунысын да билгеләп үтәргә кирәк, урам-юл челтәрендә тимер юл аша аркылы чыгу юлы булу урам-юл челтәре үткәрүчәнлеген киметеп кенә

калмый, э озак сроклы перспективада тотрыклы һәм тиз йөрешле автомобиль һәм тимер юл элементәсе үсешен тоткарлый. Шуңа күрә Зеленодольск шәһәрәндә тимер юл аша аркылы чыгу урыннарын нәтижәле файдалану проблемасын хәл итү бик актуаль бурыч булып тора, ул киләчәктә төрле дәрәжәләрдә транспорт тармакларын төзү юлы белән үз чишелешен табарга тиеш. Дөнья практикасы поездлар һәм автотранспорт хәрәкәтенәң югары интенсивлыгы, транспорт чараларының югары хәрәкәт тизлегә шартларында тимер юллар һәм автомобиль юллары киселешләре төрле дәрәжәләрдә булырга тиеш дигән юнәлештә үсеш ала.

Шәһәрәнең логистик потенциалын шактый арттыра торган тәмамланган проектлар сыйфатында Зеленый Дол станциясендәге тимер юл аша чыгу юлында Зеленодольск шәһәрәндә юл үткәргеч төзүне билгеләп үтәргә кирәк.

Исәпләнгән срокка урам-юл челтәрәнең үткәрү сәләте һәм транспорт агымнары күләме арасында туры килүне тәмин итү генә түгел, э юлларны һәм магистральләре, аларның транспорт чаралары һәм жәяүлеләр хәрәкәтенәң уңай шартларын (агымның бертөрлелегә, транспорт, жәяүлеләр һәм велосипедта йөрүнең аерымлануы, хәрәкәтнең оптималь тизлегә һәм куркынычсызлыгы) тәмин итә торган жиһазлар дәрәжәсен тиешле техник хәл итүгә ирешү дә актуаль, шулай ук пассажирлар йөртүнең уңайлы шартлары (пассажир транспорты системаларының булуы, тукталышсыз барулар өлешен арттыру, юлда булу вакытын кыскарту, баруның куркынычсызлыгы).

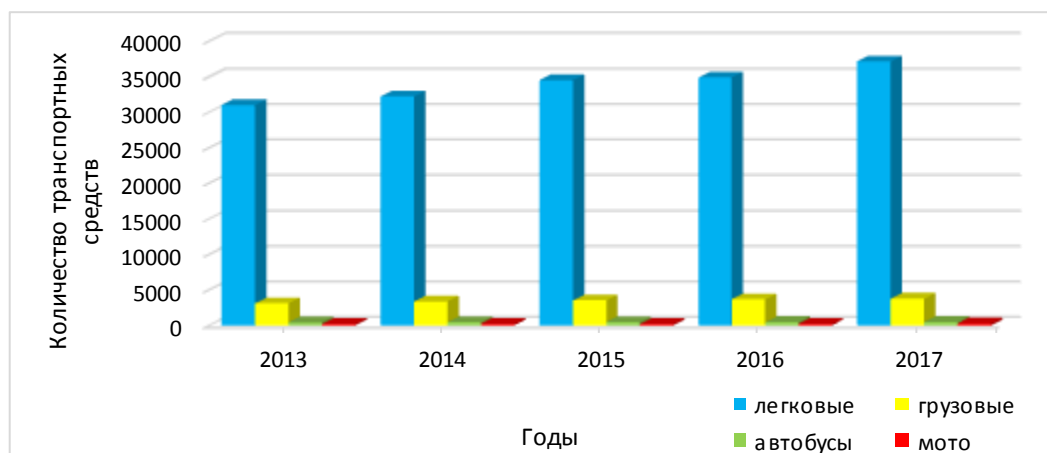
Зеленодольск шәһәрәндә кулланыла торган техник чараларны, юл хәрәкәте белән идарә итү ысулларын һәм технологияләрен, юл хәрәкәтендә катнашучыларны мәгълүматлаштыру һәм ориентирлаштыру системаларын, шул исәптән машина йөртүчеләрне һәм жәяүлеләрне маршрут ориентирлаштыру схемаларын төп тартылу объектларына хәрәкәтнең оптималь юнәлешләрен нәтижәләрек чагылдырган һәм мәгълүмат чылбырындагы булган өзеклекләре бетерүгә мөмкинлек бирүче проект карарлары белән яңадан бәяләү һәм камилләштерү таләп ителә.

Каралган өлкәгә яңартылган схемалар, технологияләр һәм техник мәгълүмат чаралары кертелү белән гәмәлдәге транспорт-мәгълүмат системасы уңышлы тулыландырылырга һәм камилләштерелергә мөмкин, бу юл хәрәкәтенәң барышына тиз уңай йогынты ясаычак, аерым алганда, транспорт чараларының артык чабуларын һәм урам-юл челтәрәне йөкләнәшне киметәчәк.

2.5 Транспорт чаралары паркы составына һәм автомобиль йөртү дәрәжәсенә анализ, парковкалар (парковка урыннары) белән тәмин ителеш

Соңгы елларда Зеленодольск шәһәрә территориясендә, гомумән, Зеленодольск муниципаль районы территориясендә кебек үк, автотранспорт чаралары паркының өзлексез тулылануы күзәтелә.

Зеленодольск муниципаль районы территориясендә теркәлгән автотранспорт саны буенча мәгълүматлар 6 нчы рәсемдә һәм 2 нче таблицада китерелгән.

6 нчы рәсем. Зеленодольск муниципаль районында автомобильләр саны динамикасы турында мәгълүмат

2 нче таблица - Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районында Татарстан Республикасы Эчке эшләр министрлыгының ЮХИДИ бүлекчәсе күрсәткечләре буенча теркәлгән автотранспорт чаралары саны

Транспорт чарасы тибы	Еллар				
	2013	2014	2015	2016	2017
Жиңел	31014	32234	34493	34886	37139
Йөк	3105	3339	3517	3678	3754
Автобуслар	429	441	453	463	470
Мото	207	211	213	216	248

Автомобильләр паркының төп үсеше гражданнар милкендәге жиңел автомобильләр саны арту исәбенә бара.

Зеленодольск шәһәре территориясендә автототранспорт чараларын саклау халыкның йорт яны участкаларында, күп фатирлы йортларның ишегалды эчендә, шәхси төзелеш зоналарында бер катлы гаражларда һәм йорт яны участкаларында, шулай ук шәһәрнең урам-юл челтәрендә жәлеп итү объектлары участкалары чикләрендә башкарыла. Зеленодольск шәһәре чикләрендә төнлә даими рәвештә пассажирлар йөртү һәм багаж ташу өчен кулланыла торган транспорт чараларының парковкалары урнашкан урыннар 3 нче таблицада китерелгән.

3 нче таблица - Даими рәвештә пассажирлар йөртүне һәм багаж ташуны гамәлгә ашыру өчен кулланыла торган транспорт чаралары парковкаларының урнашу урыны

Зеленодольск шәһәре	Королев ур., 1А "Мирный" автовокзалы
	Металлистлар ур., 6 нчы йорт "ЗПАТП" ЖЧЖ
	Королев ур., 1А "Мирный" автовокзалы

Йөк автомобильләре, тракторлар һәм башка техника жирлек предприятиеләренең ведомство территориясендә урнашкан гаражларда һәм стоянкаларда саклана.

800 метрдан артмаган жәяүлеләр йөри алырлык торак яны территорияләрендә һәм аларга яқын житештерү территорияләрендә урыннардатранспорт чараларын даими саклау өчен житәрлек күләмдә ачык тукталышлар һәм гаражлар бар.

Автомобильләрне шәхси төзелеш районнарында саклау урыннары каралмаган, гәрчә автотранспорт чараларын саклау шәхси жир участкаларында башкарылу һәм парковка киңлеге белән тәмин ителеш 100% тәшкит итү күздә тотыла.

Кунак һәм объект тукталышлары ачык парковкаларда төрле функциональ билгеләнештәге объектларга (сәүдә һәм спорт нокталары, хезмәт кушымтасы объектлары һ.б.) хезмәт күрсәтелә торган объект өчен бүлеп бирелгән жир участкалары чикләрендә хезмәт күрсәтү өчен 150 метрдан артык булмаган аралыкта урнаштырылган.

ТР шәһәр төзелеше проектлаштыру нормативларына ярашлы рәвештә, халыкның автомобильләр (шул исәптән жиңел, йөк һәм автобуслар) белән фаразланган тәмин ителеше:

- 2020 елга - 1000 кешегә 387,9 автомобиль;
- 2035 елга - 1000 кешегә 595,3 автомобиль.

Соңгы елларда Зеленодольск шәһәрендә шәһәр чикләрендә автотранспортны, шул исәптән йөк автотранспортын парковкалау проблемасы билгеләнде, бу урам-юл челтәренең үткәрү сәләтен һәм юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү дәрәжәсен киметә. Машина кую урыннары житмәү сәбәпле, автомобиль хужалары еш кына үз машиналарын юл читенә, жәяүлеләр кичүенә, газоннарга, балалар мәйданчыкларына, тротуарларга куялар, шул рәвешле юл хәрәкәтендә башка катнашучылар өчен куркыныч шартлар тудырып кына калмыйча, шәһәрнең төзеклеген дә бозып куялар. Еш кына жәяүле киңлекләр, үзләренең турыдан-туры билгеләнешен үтәмичә, физик яктан гына бар. Бигрәк тә торак төзелеш зоналарының күп кенә ишегалды территорияләре автостоянкаларга әверелә. Мондый шартларда автомобильләр һәм жәяүлеләр хәрәкәте кыенлаша. Әлегә шартлар нәтижәсендә экологик хәл начарлана һәм йорт яны территориясенә эстетик күренеш бозыла. Күп кенә жәяүлеләр киңлекләрендәге барлыкка килә торган фактик вәзгыять жәяүлеләр өчен зыян китермичә, бигрәк тә аларның аз хәрәкәтләнүче категорияләре өчен автомобильләргә керүне мәжбүри чикләүне таләп итә.

Хәзерге төзелешләрдә, күпләп йөри торган объектларда (сәүдә үзәкләре, мәдәни-тамаша объектлары һ.б.) автостоянкалар проблемасы аеруча кискен, шуңа күрә транспортның зур жәлеп итү көче булган яңа объектларны проектлаганда шәһәр төзелеше проектлаштыру нормативларына ярашлы рәвештә автостоянкаларда машина-урыннарның норматив санын күздә тотарга кирәк.

Хәзерге вакытта Зеленодольск шәһәренең төп урамнары: Паратск, Гоголь, Татарстан, Ленин, Октябрь, Жуковский, Белинский, Вокзал алды яны, Яңа төзелеш, Озерная, Башкала, Королев, Гайдар, Карл Маркс урамнары буйлап парковка пространствосы житмәү күзәтелә. Әлеге урамнар тирәсендә парковка киңлеген ике тапкыр арттыру тәкъдим ителә. Парковка киңлекләренең житәрлек сыйдырышлылыгы белән проблемалар 4 нче таблицада санап үтелгән урыннарда билгеләнгән.

4 нче таблица - Автомобильләргә куярга һәм тукталыш урыннары кытлыгы

Урнашу урыны	Өстәмә таләп ителә торган машина урыннары саны, берәмлек
Серго исемендәге «Позис» заводы буйлап	40
Волжская һәм Привокзал яны урамындагы сәнәгать зонасы буйлап	30
Волжская урамы буйлап Краснозаринск станциясе тирәсендә	30
Шәһәр пляжы тирәсендә	50
«Маяк» укыту-спорт базасында	50
Хастаханә бинасы алдынан (Гоголь ур.).	40
Королев урамы буйлап 2 нче балалар поликлиникасы һәм 3 нче шәһәр поликлиникасы янында	30
Барлыгы	270

Зеленодольск шәһәре территориясендә булган парковка киңлеген үстергәндә урам-юл челтәрендә ачык саклау парковкаларын оештыру (шул исәптән йөрү өлешен киңәйтү аша), ябык типтагы яссы урамнан тыш парковкалар төзү, күп катлы жир асты паркингалары төзү игътибар үзәгендә тора. Машина куярга урыннары, шулай ук төрле масштабта һәм реализациядә булырга мөмкин. Мондый парковкалар зур булмаган яссы парковкалар рәвешендә дә, зур сыйдырышлы күп катлы паркингалар рәвешендә дә оештырылырга мөмкин.

Зеленодольск шәһәре территориясендә парковка урыннарын арттыруны шәхси инвестицияләр жәлеп итеп, шул исәптән дәүләт-шәхси партнерлык проектларын гамәлгә ашыру нигезендә тормышка ашыру максатка ярашлы.

Автомобильләштерү арту сәбәпле шәхси ТСны саклау һәм парковкалау шәһәр төзелеше проблемасына әверелә. Зеленодольск шәһәренең Генераль

планына ярашлы рәвештә транспорт чараларын урнаштыру проблемасын хәл итүне түбәндәге чараларда билгеләргә була:

- индивидуаль транспортка альтернатива буларак, жәмәгать транспорты системасын үстерү;
- актив хәрәкәт итү ысуллары өчен инфраструктураны үстерү (жәяү, велосипедта йөрү);
- күпләп йөрү объектларын кирәкле сыйдырышлы автостоянкалар белән тәмин итү;
- Зеленодольск шәһәренең гамәлдәге территориясендә һәм яңа төзелеш территориясендә жир асты һәм күп катлы гаражлар төзү.

Жиңел автотранспортны вакытлыча саклау өчен ачык тукталышларны шәхси жиңел автомобильләрнең 70% тан да ким булмаган исәп-хисап паркы өчен карарга кирәк. Беренче чиратта күп катлы гаражлар урынында ачык автостоянкалар урнаштырырга мөмкин.

Автомобильләрне кыска вакытлы саклау өчен рөхсәтсез газоннар куллануны булдырмас өчен, махсус билгеләнгән урыннарда экологик парковкалар (экопарковкалар) куллану перспективалы, газон үләнә белән чәчелгән һәм газон рәшәткәсә белән ныгытылган, автомобиль шиналары белән үсемлекләрнең тамыр системасына зыян китерүне кисәтә, участокның эстетик күренешен саклай торган автотранспорт чараларын парковкалау өчен территорияләр булып тора.

2.6. Гомуми файдаланудагы транспорт чаралары эшенә характеристика, шул исәптән пассажирлар агымына анализ

2030 елга кадәрге чорда Зеленодольск шәһәренең транспорт системасының тотрыклы эшләве гомуми файдаланудагы пассажирлар транспорты системасының үсешенә турыдан-туры бәйле. Шәһәрдә пассажирлар ташуның төп күләмен гамәлгә ашыручы гомуми файдаланудагы шәһәр транспортына исәпләнгән вакытка халыкның көндәлек тормыш эшчәнлегенә транспорт хезмәте күрсәтүдә төп роль бирелә. Автотранспорт белән артык йөкләнгән шәһәр районнарында шәһәр пассажир транспортының төп өстенлеге – бу аерым жиңел автомобильләргә караганда күпкә (ун тапкырга) югарырак ташу мөмкинлеге. Шушы шартларны исәпкә алып, Зеленодольск шәһәрендә халыкны йөртүнең өстенлекле чарасы булып 2035 елга кадәрге чорга моторизацияләнмәгән хәрәкәт итү ысуллары белән беррәттән, жәлеп итүчән, һәркем файдалана алырлык һәм куркынычсыз булган, жәмәгать пассажир автотранспорты булырга тиеш.

Пассажир ташуларын «Зеленодольск пассажир автотранспорт предприятиесе» ЖЧЖ тәмин итә. Предприятиеләр төркеменә түбәндәгеләр керә: «ЗПАТП» ЖЧЖ (автотранспортка техник хезмәт күрсәтү һәм ремонтлау); «Экспресс» ЖЧЖ (шәһәр, шәһәр яны һәм муниципальара ташулар); «Пригород» ЖЧЖ (заказлы, муниципальара һәм республикаара ташулар); «АвтоТранс» ЖЧЖ (мәктәп ташулары); «Жиденче ЧАТО» ЖЧЖ (пассажирларга автовокзаллар һәм автостанцияләр хезмәтләре күрсәтү).

Базаның гомуми майданы 28 300 кв.м. тәшкит итә һәм анда административ корпус бинасы, механизацияләнгән автомобиль юу, ябык тукталу урыны, техник хезмәт күрсәтү зонасының аерым зур корпуслары (ТО-1, то-2), тузган детальләрне торгызу цехы, мотор цехы, кузов цехы, агымдагы ремонт зонасы, автомобильләрне буяу цехы бар.

Ремонт базасының № ДСАТ RU.OC031.ТO0505 сертификаты бар.

Автопаркның күчмә составы 106 берәмлек техника тәшкит итә, шулардан:

53 - зур класслы автобуслар (НефАЗ, HYUNDAI, HIGER);

37 - урта сыйныф автобуслары (ПАЗ, HYUNDAI);

16 - кече сыйныф автобуслары (IVECO, FORD, PEUGEOT, CITROEN).

Автопаркның газ-мотор ягулыгына акрынлап күчүе бара, бу шәһәр һәм район урамнарында экологик хәлне яхшыртырга мөмкинлек бирәчәк. Хәзерге вакытта метанда һәм пропанда 39 автобус бар, бу автопаркның гомуми санының 36,8%ын тәшкит итә.

Барлык автобуслар да «ГЛОНАСС» иярчен навигациясе системасы белән жиһазландырылган.

«Пассажирлар йөртүдә куркынычсызлык» проектын гамәлгә ашыру кысаларында автобусларда видеокамералар һәм салонда видеокүзәтү алып бару өчен автомобиль видеорегистраторлары урнаштырылган.

Күпчелек автобуслар түбән идәнле, бу физик мөмкинлекләре чикләнгән пассажирларны йөртүгә җиңеләйтә. Шулай ук автобуслар күтәрәп куела торган пандус белән һәм инвалид коляскасы урыныннан кузгалмасын өчен махсус беркетү җайланмасы белән жиһазландырылган.

Бүгенге көндә Татарстан Республикасы Транспорт һәм юл хужалыгы министрлыгы белән муниципальара маршрутлар буенча пассажирлар йөртү буенча килешүләр эшли; Зеленодольск шәһәре Башкарма комитеты һәм Зеленодольск муниципаль районы белән Зеленодольск муниципаль районы территориясе буенча узучы шәһәр, шәһәр яны (муниципаль) маршрутлары буенча пассажирлар йөртүгә гамәлгә ашыру хокукына килешүләр эшли.

Хәзерге вакытта Зеленодольск шәһәрендә урамнар һәм автомобиль юллары буйлап автомобиль транспорты хәрәкәте оештырылган, шулай ук пассажирлар йөртү хезмәтләре күрсәтә торган такси да эшли.

Зеленодольск шәһәр чигендә оештырылган хәрәкәтнең гамәлдәге автобус даими маршрутлары күпфункцияле характерда: бер үк маршрут, кагыйдә буларак, хезмәт, уку һәм мәдәни-көнкүреш корреспонденцияләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итүгә юнәлтелгән күп функцияле элементләрне тәэмин итә.

Зеленодольск шәһәрендә маршрут транспорты (автобуслар) хәрәкәте параметрлары 5 нче таблицада күрсәтелгән.

5 нче таблица - Маршрут транспорты хәрәкәте параметрлары

№ т/б	Маршрут	Расписание
1	№ 1 "Колхоз базары -	Җибәрү пункты: Колхоз базары

№ т/б	Маршрут	Расписание
	Яна ур."	Вақыты: 5.10 нан 8.30 га кадәр 10 мин. интервал 8.30 дан 12.10 га кадәр 15 мин. интервал , 12.10 дән 18.30 га кадәр 10 мин интервал. 19.00, 19.25, 19.50, 20.10, 20.30
		Жибәрү пункты: Яна ур. Вақыты: 5.35 тән 8.55 кә кадәр 10 мин.интервал, 8.55 тән 12.35 кә кадәр 15 мин. интервал , 12.35 дән 18.55 кә кадәр 10 мин интервал. 19.25, 19.50, 20.15, 20.35, 20.55
2	№ 2 "Колхоз базары - Төзүчеләр проспекты"	Жибәрү пункты: Колхоз базары Вақыты: 5.00, 5.20, 5.40, 5.50, 5.55, алга таба һәр 5 мин саен 20.30, 20.40, 20.55, 21.10, 21.30, 21.45, 22.00 гә кадәр. Жибәрү пункты: Төзүчеләр проспекты Вақыты: 5.25, 5.45, 6.05, 6.15, 6.25, алга таба һәр 5 мин саен 20.55, 21.05, 21.15, 21.35, 21.55, 22.10, 22.25 кә кадәр.
3	№ 1В "Т/ю вокзал - Ветераннар йорты" (пос. Васильево)	Жибәрү пункты: Т/ю вокзалы Вақыты: 5.35, 5.55 6.05 тән 18.40 ка кадәр 10-15 мин.интервал, 19.25, 19.30, 20.00, 20.20 Жибәрү пункты: Ветераннар йорты Вақыты: 5.20, 5.40 5.50 дән 18.10 га кадәр 10-15 мин.интервал, 18.50, 19.05, 19.35, 19.50.
4	№ 2В "Т/ю вокзалы - Сосновый бор (пос. Васильево)	Жибәрү пункты: Т/ю вокзалы Вақыты: 7.10, 7.55, 8.45, 9.30, 11.25, 12.05, 12.55, 13.55, 14.45, 16.30, 17.15, 18.05, 19.00, 19.37 Жибәрү пункты: Сосновый бор Вақыты: 6.25, 7.30, 8.15, 9.10, 9.55, 11.45, 12.30, 13.20, 14.20, 15.10, 16.50, 17.37, 18.30, 19.17
5	№ 4 "Механика көллияте - Колхоз базары - "Мирный" автовокзалы- "Эссен"	Жибәрү пукты: Механика көллияте Вақыты: 5.10, 5.30, 5.50, 6.00 сәгатьтән 20.00 сәгатькә кадәр интервал 8 минуттан артык түгел. 20.15, 20.30, 20.45, 21.00, 21.30 Жибәрү пункты: Эссен Вақыты: 5.40, 6.00, 6.20, 6.30 дан 20.30 га кадәр интервалы 8 мин.артык түгел 20.45, 21.00, 21.15, 21.30, 22.00
6	№ 6 "Механика көллияте - Колхоз базары - "Мирный" автовокзалы - м-н Волна - "Позис"	Жибәрү пункты: Колхоз базары Вақыты: 5.00, 5.20, 5.40, 6.00, 6.12 дән 20.30 га кадәр интервал 10 мин.артык түгел 20.40, 21.00, 21.20 Жибәрү пункты: Позис Вақыты: 5.40, 6.00, 6.20, 6.40, 6.52 минуттан 21.10 га кадәр интервал 10 мин тан артмый. 21.20, 21.40, 22.00

№ т/б	Маршрут	Расписание
7	"Колхоз базары - Октябрьнең 70 еллыгы" бакча жәмгыяте (дача участокларыннан файдалану чорына гамәлдә)	Ял көннәре Жибәрү пункты: Колхоз базары Вакыты: 7.00 (2 нче маршрут буенча), 8.00 (6 нчы маршрут буенча), 9.30 (2 нче маршрут буенча), 13.00 (2 нче маршрут буенча), 16.10 (6 нчы маршрут буенча), 18.30 (6 нчы маршрут буенча) Жибәрү пункты: Бакчачылык жәмгыяте Вакыты: 7.30 (2 нче маршрут буенча), 8.40 (6 нчы маршрут буенча), 10.00 (2 нче маршрут буенча), 13.30 (2 нче маршрут буенча), 16.50 (6 нчы маршрут буенча), 19.10 (6 нчы маршрут буенча)
		Гадәти көннәр Жибәрү пункты: Колхоз базары Вакыты: 6.30 (6 нчы маршрут буенча), 8.30 (2 нче маршрут буенча), 13.00 (6 нчы маршрут буенча), 15.30 (2 нче маршрут буенча), 17.45 (Төзүчеләр проспекты буенча) Жибәрү пункты: Бакчачылык жәмгыяте Вакыты: 9.00 (2 нче маршрут буенча), 13.30 (6 нчы маршрут буенча), 16.10 (2 нче маршрут буенча), 19.00 (2 нче маршрут буенча)
8	№ 104 "Зеленодольск - Казан"	Жибәрү пункты: Зеленодольск (колхоз базары) һәр 20 минут саен Жибәрү пункты: Зеленодольск (автовокзал) уртача һәр 30 минут саен Жибәрү пункты: Казан уртача һәр 20 минут саен
9	№ 402 "Зеленодольск - ПГТ Васильево"	Жибәрү пункты: Зеленодольск (колхоз базары) уртача һәр 25 минут саен Жибәрү пункты: Васильево ПГТ (т/ю вокзал) һәр 25 минут саен
10	№ 403 "Зеленодольск - Волжск"	Жибәрү пункты: Зеленодольск (колхоз базары) уртача һәр 10 минут саен Жибәрү пункты: Волжск уртача һәр 10 минут саен
11	№ 405 "Зеленодольск - Уразлы"	Жибәрү пункты: Зеленодольск (колхоз базары) Вакыты: 5.10, 8.55, 12.00, 16.30 Жибәрү пункты: Уразлы Вакыты: 6.35, 10.25, 13.25, 17.30
12	№ 552 "Зеленодольск - Күлбаш - Мемдәл - Казан"	Жибәрү пункты: Зеленодольск (колхоз базары) Вакыты: 5.00 Жибәрү пункты: Күлбаш Вакыты: 6.15, 10.05, 13.30, 17.35 (Зеленодольск шәһәре) Жибәрү пункты: Мемдәл Вакыты: 6.00, 9.50, 13.20, 17.20 (Зеленодольск шәһәре) Жибәрү пункты: Казан (Төньяк вокзал) Вакыты: 8.15, 12.00, 16.00
13	№ 554 "Зеленодольск - Бишнә - Казан"	Жибәрү пункты: Зеленодольск (колхоз базары) Вакыты: 6.00 Жибәрү пункты: Бишнә Вакыты: 7.20, 12.00, 15.45 Жибәрү пункты: Казан (Төньяк вокзал) Вакыты: 10.05, 14.10, 17.30

№ т/б	Маршрут	Расписание
		Жибөрү пункты: Мемдэл Вақыты: 18.45 (Зеленодольск) Жибөрү пункты: Күлбаш Вақыты: 18.55 (Зеленодольск)
14	"Зеленодольск- Соль-Илецк"	Даими рейслар жәй көне генә башкарыла Атна саен "Мирный" автовокзалыннан китә.

Зеленодольск шәһәренең маршрут челтәре 7 нче рәсемдә күрсәтелгән, 8 нче рәсемдә пассажирлар агымы картограммасы күрсәтелгән.

6 нчы таблицада пассажирлар йөртүнең гамәлдәге маршрутларында пассажирлар агымы буенча мәғлүматлар китерелгән.

Пассажирлар агымы күрсәткечләре жирле халык тарафыннан жәмәгать автомобиль транспортында пассажирлар йөртүнең ихтыяжы һәм күрсәтелә торган хезмәтләренә канәгатьләнәрлек сыйфаты турында сөйли.

Шул ук вақытта, Зеленодольск шәһәрендә хәрәкәт итүгә ихтыяжның үзгәрүе халыкның шәхси автомобильләрдә үз ихтыяжларын канәгатьләндерә торган халык өлеше артуын күрсәтә. Шуңа бәйле рәвештә жәмәгать пассажир транспортының һәм аның инфраструктурасының жәлеп итүчәнлеген арттыруга, халыкның социаль төркем пассажирларын йөртү хезмәтләре күрсәтү спектрын киңәйтүгә юнәлдерелгән чаралар эшләү һәм гамәлгә кертү зарур, атап әйткәндә:

- юл йөрү маршрутларын планлаштыру һәм төзү буенча жәмәгать транспорты пассажирларына мәғлүмати ярдәм итү системаларын (мобиль кушымталар, тукталышларда һәм хәрәкәт итүче составта интеграцияләнгән мәғлүмати таблолар, пассажирларны навигация һәм маршрут ориентирлашу системалары) алга таба үстерү;

- жәмәгать транспорты системасын экологизацияләү (пассажирлар йөртүдә энергияне сак тоту технологияләрен куллану, шул исәптән хәрәкәт итүче составның энергияне сак тоту төрләрен куллану һәм транспорт чараларының транспорт маршрутларында эшен оптимальләштерү);

- жәмәгать транспорты системасын эстетизацияләү (тукталыш павильоннарын төзекләндерү, навигациянең һәм пассажирларны маршрутқа ориентлаштыруның бердәм системасын кертү, утырту майданчыгының горизонталь яссылыгын түбән егәрле хәрәкәт составы дәрәжәсенә кадәр тигезләү, тышкы яктыртуны модернизацияләү һ.б. ярдәмендә аның архитектура мохите белән гармонияле бәйләнешен тәэмин итү һ.б.)

- кулланыла торган хәрәкәтләнүче состав паркының техник торышы канәгатьләнәрлек булмавы аркасында яңартылуы, халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәрен һәм инвалидларны, велосипедларны ташуга яраклашмавы.

Шәһәр пассажир транспорты системасын өстенлекле үстерү Зеленодольск шәһәренең транспорт системасын үстерүнең төп принцибы булып тора.

Зеленодольскның жәмәгать пассажир транспорты шәхси автомобильгә максатчан йөрү өчен жәлеп итүчән альтернатива булырга һәм шул ук вақытта

шәһәр территориясенең транспорт бердәмлеген саклауның төп функциясен тотрыклы һәм нәтижәле башкарырга тиеш.

7 нче рәсем - Зеленодольск шәһәрндә маршрут челтәре

6 нчы таблица - Пассажир автомобиль транспорты хэрэкэте маршрутларында пассажирлар агымы буенча белешмэлэр

№ маршрут	Маршрут исеме	ТС тибы	Марка автобус	Чыгарылган елы	Пассажирлар агымы, мең пасс.				
					2013 ел	2014 ел	2015 ел	2016 ел	2017 ел
1	Колхоз базары - Яңа урам	урта сыйдырышлы	ПАЗ 320402-03	2011	424,4	433,8	409,5	391,4	432,7
			ПАЗ 32054	2016					
2	Колхоз базары - Проспект Төзүчеләр	зур сыйдырышлы	НефАЗ 5299-30-51	2014	2715,1	734,4	730,9	3099,9	3276,5
			НефАЗ 5299-30-32	2012					
4	Механика көллияте - Автовокзал - ЭССЕН	кече сыйдырышлы	Ивеко 2227ut	2010	376,4	387,3	403,2	509,1	628,4
			И веко 2227ut	2011					
			Ивеко 2227us	2013					
6	Механика көллияте - Автовокзал - мкр. Дулкын мкр.	кече, урта сыйдырышлы	Ивеко 2227us	2013	1003,5	1073,4	1076,2	1106,6	1178,4
			Ивеко 2227ut	2011					
			ПАЗ 32054	2017					
			ПАЗ 32054	2014					
Бакчалар	Октябрьның 70 еллыгы	урта, зур сыйдырышлы	НефАЗ 5299-30-51	2014	7,3	21,2	9,4	13,0	11,2
			НефАЗ 5299-20-32	2010					
			ПАЗ 320302-08	2014					
			ПАЗ 320402-03	2011					
104	Казан - Зеленодольск	зур сыйдырышлы	Hyundai universe	2012	2140,9	2118,1	2080,7	2244,2	2399,6
			НефАЗ 5299-11-31	2015					
			НефАЗ 5299-11-32	2012					

№ маршрут	Маршрут исеме	ТС тибы	Марка автобус	Чыгарылган елы	Пассажирлар агымы, мең пасс.				
					2013 ел	2014 ел	2015 ел	2016 ел	2017 ел
110	Васильево - Осиново - Казан	кече, урта сыйдырышлы	ПАЗ 320302-08	2014	387,4	392,1	406,1	449,9	492,1
			ПАЗ 32054	2014					
			ПАЗ 4234-05	2016					
117	Казан - Яна Тура	зур сыйдырышлы	НефАЗ 5299-20-32	2010	0,0	0,0	113,2	253,9	187,9
			НефАЗ 5299-30-32	2012					
			НефАЗ 5299-30-51	2014					
402	Зеленодольск - Васильево	урта сыйдырышлы	ПАЗ 320302-08	2014	662,6	651,6	583,1	547,0	554,7
			ПАЗ 320402-03	2010					
			ПАЗ 320402-03	2011					
			ПАЗ 320402-03	2012					
			ПАЗ 32054	2014					
			ПАЗ 4234-05	2013					
405	Зеленодольск - Уразлы	зур	Higer KL6109GN	2012	44,2	40,5	42,8	49,0	53,8
		сыйдырышлы	НефАЗ 5299-30-51	2014					

2.7 Жэяүлелэр һәм велосипедта йөрү шартлары характеристикасы

Зеленодольск шәһәренең транспорт системасы транспорт элементларын үстерүне, аларның нәтижелелеген һәм куркынычсызлыгын оптимальләштерүне һәм арттыруны, шәһәр инфраструктурасы объектларының кыска һәм турыдан-туры булуын тәмин итүне, 2030 елга кадәр чорга мобил һәм экологик транспорт чараларын куллануны таләп итә.

Хәзерге вакытта Зеленодольск шәһәренең урам-юл челтәре халыкның моторизацияләнмәгән хәрәкәт итү ысуллары өчен инфраструктураның житәрлек үсеш алмавы белән характерлана. Шуңа бәйле рәвештә жэяүлеләр һәм велосипед хәрәкәтен камилләштерүнең түбәндәге төп юнәлешләре аерылып тора:

1) Урамнар һәм юллар буйлап (төзекләндерелгән тротуарлар һәм жэяүлеләр юллары буенча) кешеләргә йөрү өчен мөстәкыйль (конструктив яктан аерымланган) юлларны тәмин итү, жэяүлеләр коймаларын төзү һәм жэяүлеләр кинлекләре территориясенә транспорт чараларының очраклы яки белә торып үтеп керүен булдырмауга юнәлдерелгән башка физик чараларны куллану (кече архитектура формалары, яшеллекләр, юнәлеш бирүче жайланмалар һ.б.).

2) Жирлектә велотранспорт инфраструктурасы (велоюллар һәм велопарклар) төзү.

Исәп-хисап срогына веломаршрутларның бербөтен системасын (үзара бәйләнгән веломаршрутлар системасын) төзүне күздә тоту актуаль.

Жирлектә велосипед транспорты үсешен тоткарлый торган проблемаларның берсе - велосипедларны кую өчен тиешле урыннар булмау. Моннан тыш, гамәлдәге шартларда велосипедчылар үзләре өчен махсус бүлеп бирелгән кинлекләрдән башка гади юллардан еш файдалана. Велосипедта йөрү мөмкин булган очракта, велопарковкалар булмау сәбәпле, халык автомобиль һәм жәмәгать транспортын куллана.

Велоспортны үстерү урам-юл челтәрендәге тоткарлыкларны киметергә мөмкинлек бирә һәм юл кинлекләрен тагын да нәтижелерәк файдалануга китерә. Велосипед хәрәкәте жәмәгатьчелек кинлеген тулаем алганда халык өчен уңайлырак итә.

Жирлектә велосипед транспортын елына ким дигәндә 7 ай актив кулланылырга мөмкин. 2030 елга кадәр чорга актив велосипедлаштыру жирлекнең кайбер транспорт, социаль һәм экологик проблемаларын хәл итәргә мөмкинлек бирәчәк:

жәмәгать транспортын булдыру һәм үстерү кирәклегенә кимиячәк, халыкның автотранспортка бәйлелегенә азрык булачак, бигрәк тә якин араларга барып өчен;

жирле халыкның мобиллегенә артачак;

күрше торақ пунктлар арасында бәйләнеш житешсезлегенә бетереләчәк;

автомобиль парковкаларына ихтыяж кимиячәк;

автотранспортның әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынтысы кими;

аз үлчәмле һәм моторизацияләнмәгән велосипед транспортларын киңрәк файдалану исәбенә гамәлдәге урам-юл челтәрен файдалануның нәтижәлелеге артачак;

юл-транспорт һәләкәтләреннән нәтижәләрнең авырлыгы кимиячәк, чөнки велосипедта йөрү автотранспортта йөрүгә караганда азрак куркыныч тудыра.

2.8 Йөк транспорт чараларының хәрәкәтен характерлау, коммуналь һәм юл хезмәтләренең транспорт чаралары эшен бәяләү, транспорт чаралары мәгълүматлары өчен инфраструктураның торышын бәяләү

Зеленодольск шәһәре территориясе аша йөкләрне транзит транспортлауны оештыруның хәзерге схемасы йөк автомобильләренең интенсив хәрәкәтенә китерә, шул исәптән тәүлекнең иң киеренке чорларында. Бу урам-юл челтәре йөкләнеше һәм юл хәрәкәте куркынычсызлыгы дәрәжәсендә тискәре чагылыш таба. Йөк автомобильләре өчен оештырылган тукталышлар саны житмәве билгеләнә һәм әлеге транспорт чараларын парковкалауны тәртипкә китерү ихтыяжы бар.

Зур йөк транспорты Зеленодольск шәһәренең магистраль урамнары буйлап уза.

Зеленодольск муниципаль районының уң һәм сул ярларының транспорт белән бәйләнешен арттыру кысаларында, Зеленодольск шәһәре белән Карамалы Тау шәһәр тоташтыра торган Идел елгасы аша автомобиль күпере төзү актуаль. Зеленодольск шәһәре районында Идел елгасы аша автомобиль күпере төзү Зеленодольск -Карамалы Тау-Норлат-Өтәшкә – Рус Наратлысы транспорт элемтәсен һәм аннан Кайбыч районына чыгуны көчәйтәчәк.

Зеленодольскида Волжск ур., Ленин ур., Октябрь ур., Йошкар-Ола ур., Башкала ур., яки Волжск ур., Яңа төзелеш ур., Озерная ур., Башкала ур. буенча «Волжск - Казан» юнәлешендә туры якка һәм кирегә таба көн саен иртәнге пик-сәгатәтә Волжскига таба 600 берәмлеккә якин транзит транспорт һәм Казанга таба 900 берәмлеккә якин транзит транспорт уза. Яңа төзелеш һәм Озерная урамнары буенча тимер юллар аша күпер авария хәлендә. Аны ябу вакытында ремонт вакытында Йошкар-Ола, Октябрь, Чапаев урамнары, Башкала урамынан борылышлар артык йөкләнәчәк.

Зеленодольск шәһәренә Идел елгасы аша күпер булмау Зеленодольск районы торак пунктлары арасында пассажирлар һәм йөк алышу вакытын арттыра, транзит транспорты шәһәр урамнары буенча хәрәкәт итәргә мәжбүр.

Коммуналь һәм юл техникасы өлешендә кулланыла торган транспорт чараларының, ярдәмче чараларның һәм механизмнарның сизелерлек гомуми тузуын билгеләп үтәргә кирәк. Урам-юл челтәрен карап тоту эшләрен сыйфатлы башкару өчен махсус техника паркын исәп-хисап чорына яңартуға ихтыяж бар.

2.9 Юл хэрэкэте иминлеге дэрэжэсенэ анализ

Хэзерге вакытта Россия Федерациясендэ юл хэрэкэте иминлеген(БДД) тээмин итүнең дүүлэт системасы барлыкка килде һәм тотрыклы эшли, ул жәмгыятьнең социаль-икътисадыи инфраструктурасының аерылгысыз өлеше булып тора һәм милли ижтимагыи иминлекне тээмин итү элементын тәшкил итә. Юл-транспорт аварияләрен һәм аның нәтижеләренең авырлығын киметүнең төп ысулы буларак, юл хэрэкэте иминлеген тээмин итү проблемаларын хэл итүгә, юл хэрэкэте иминлеген арттыру буенча федераль, региональ һәм муниципаль максатчан программаларны формалаштыру, гамәлгә ашыру һәм озайту аша гамәлгә ашырыла торган программа-максатлы алым нәтижелә кулланыла

Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2013 елның 03 октябрэндәге 864 номерлы карары белән расланган «2013-2020 елларда БДД арттыру» федераль максатчан программасы федераль дэрэжәдә кабул ителде һәм гамәлгә ашырыла. Шул ук вакытта федераль һәм региональ максатчан программаны гамәлгә ашыруның нәтижеләлеге максатчан күрсәткечләргә һәм индикаторларга ирешү дэрэжәсе белән характерлана:

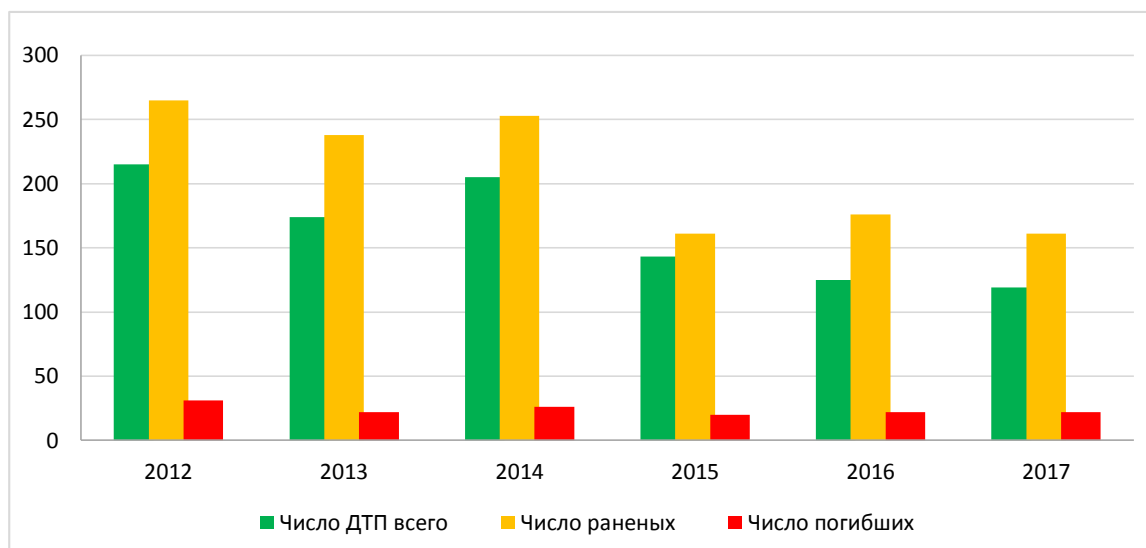
юл-транспорт һәлакәтендә һәлак булучылар саны; юл-транспорт һәлакәтендә һәлак булган балалар саны;

социаль куркыныч (юл-транспорт һәлакәтендә һәлак булучылар саны 100 мең кешегә);

транспорт куркынычы (юл-транспорт һәлакәтендә 10 мең транспорт чарасына һәлак булучылар саны).

«2014-2022 елларга Татарстан Республикасы транспорт системасын үстерү» дүүлэт программасының «Татарстан Республикасында юл хэрэкэте иминлеген арттыру» ярдәмче программасы кысаларында Татарстан Республикасында юл хэрэкэте иминлеген арттыру буенча чаралар региональ дэрэжәдә гамәлгә ашырыла.

Юл хэрэкэте иминлеген тээмин итү дэрэжәсен бәяләү өчен нигез- юл-транспорт һәлакәте һәм аларның нәтижеләре буенча статистик мәгълүматлар булып тора (9 нчы рәсем).

9 нчы рәсем - 2012-2017 елларда Зеленодольск муниципаль районы территориясендә һәлак булган һәм жәрәхәтләнгән юл-транспорт һәләкәтләренең исәп-хисап динамикасы

2017 ел торышы буенча Зеленодольск районында автомобильләштерү дәрәжәсе 1 мең кешегә 225 берәмлек транспорт чарасы тәшкил итте. Соңгы елларда автопарк санының артуы юл хәрәкәте шартлары характеристикаларының шактый үзгәрүенә һәм катлаулануына китергән, бу һәләкәтләр куркынычын арттыра.

Зеленодольск шәһәренең урам-юл чөлтәрендә юл-транспорт һәләкәтләре статистикасы буенча мәгълүматлар 7 нче таблицادا китерелгән.

Юл-транспорт һәләкәтләре булган урыннарны анализлау нәтижәләре буенча, иң куркыныч участкалар шәһәрнең терәк юл чөлтәрендә урнашкан, аның составына иң зур үткәрү мөмкинлегенә булган һәм потенциал-хәвефле тизлектәге автомобильләр хәрәкәтенә юл куйган урамнар һәм юллар керә.

Зеленодольск шәһәрнең аварияләлек белән бәйлә хәлне яхшыртуга мөмкин булган юл-транспорт инфраструктурасын үстерү буенча эшнең төп юнәлеше булып түбәндәгеләр тора:

- юл чөлтәрен карап тоту, төзекләндерү һәм ремонтлау буенча эшләргә башкару белән бәйлә капитал таләп ителмәгән чараларны гамәлгә ашыру (светофорларның, жәяүлеләр коймаларының эш режимын урнаштыру һәм үзгәртү, дуближ билгеләре урнаштыру, транспорт хәрәкәтен оештыруны үзгәртү, вертикаль билгеләр кую, өстәмә тышкы яктырту жайланмасы, тавыш полосалары урнаштыру, жәмәгать транспорты тукталышларын күчерү, каршы агымнарны үзәк барьерлы койма белән бүлү, тоташтыру коэффициентын арттыру өчен юлның өстән эшкәртү, ясалма юл тигезсезлекләрен төзү һ. б.), юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозуларны видеофиксацияләү системасын үстерү;

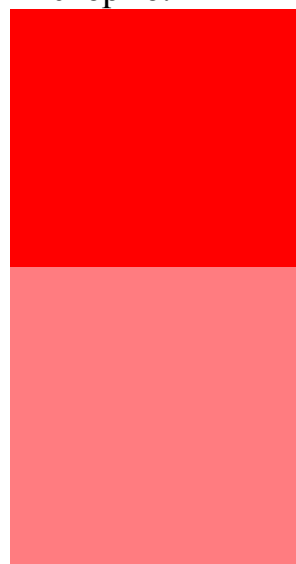
- юллар чөлтәрен үстерү, юл өслегенең торышын яхшырту, юлларны һәм юл корымаларын яңача төзү һәм реконструкцияләү аша юл чөлтәрендә йөкләнешне бетерү.

7 нче таблица - 2012-2017 елларда Зеленодольск шәһәренең урам-юл челтәрендә юл-транспорт һәлакәтләре буюнча статистик мәгълүматлар

№ т/б	2012		2013		2014		2015		2016		2017	
	Шәһәр юллары һәм урамнары исемнәре	Юл-транспорт һәлакәте-Үлгән-Жәрәхәтләннгән	Шәһәр юллары һәм урамнары исемнәре	Юл-транспорт һәлакәте-Үлгән-Жәрәхәтләннгән	Шәһәр юллары һәм урамнары исемнәре	Юл-транспорт һәлакәте-Үлгән-Жәрәхәтләннгән	Шәһәр юллары һәм урамнары исемнәре	Юл-транспорт һәлакәте-Үлгән-Жәрәхәтләннгән	Шәһәр юллары һәм урамнары исемнәре	Юл-транспорт һәлакәте-Үлгән-Жәрәхәтләннгән	Шәһәр юллары һәм урамнары исемнәре	Юл-транспорт һәлакәте-Үлгән-Жәрәхәтләннгән
1	Гоголь ур.	16-0-22	Гоголь ур.	13-1-16	Башкала ур.	17-1-19	Ленин ур.,	9-0-11	Башкала ур.	9-2-9	Королев ур.	5-0-10
2	Башкала ур.	15-6-12	Ленин ур.,	12-0-14	Ленин ур.,	10-1-9	Башкала ур.	7-1-7	Гоголь ур.	6-0-8	Ленин ур.,	5-0-5
3	Королев ур.	14-0-14	Королев ур.	7-1-8	Королев ур.	10-0-11	Татарстан ур.	5-1-4	Рогачев ур.	3-0-4	Гоголь ур.	4-0-5
4	Ленин ур.,	12-0-16	Башкала ур.	7-0-10	Гоголь ур.	4-0-4	Заикин ур.	5-0-5	Королев ур.	2-1-1	Башкала ур.	3-0-4
5	К.Маркс ур.	5-0-7	Гайдар ур.	3-0-5	Гайдар ур.	3-0-6	Гоголь ур.	3-0-4	Ленин ур.,	2-0-2	Төзүчеләр проспекты	3-0-3
6	Паратская ур.	4-0-5	Космосомол ур.	3-0-3	К.Маркс ур.	3-0-4	Королев ур.	3-0-3	Комаров ур.	2-0-2	Октябрь ур.	2-0-4
7	Космосомол ур.	3-0-3	Паратская ур.	2-0-3	Комаров ур.	3-0-3	Тургенев ур.	2-0-2	Төзүчеләр проспекты	2-0-2	Заикин ур.	2-0-2
8	Октябрь ур.	3-0-3	Озерная ур.	2-0-3	Татарстан ур.	2-0-2	Комаров ур.	2-0-2	Татарстан ур.	1-0-2	Волжская ур	1-0-1
9	Волжская ур	2-0-4	К.Маркс ур.	2-0-2	Зур Завод ур.	2-0-2	Шырдан авылы	1-3-0	Зур Завод ур.	1-0-1	К.Маркс ур.	1-0-1
10	Засорин ур.	2-0-2	Татарстан ур.	2-0-2	Заикин ур.	2-0-2	Яшьләр ур.	1-2-1	Паратская ур.	1-0-1	Паратская ур.	1-0-1
11	Заикин ур.	2-0-2	Энгельс ур.	2-0-2	Б. Урманче ур.	2-0-2	Гайдар ур.	1-0-2	Жуковский ур.	1-0-1	Жуковский ур.	1-0-1
12	Төзүчеләр проспекты	2-0-2	Заикин ур.	2-0-2	Озерная ур.	2-0-2	К.Маркс ур.	1-1-0	Йошкар-Ола ур.	1-0-1	Космосомол ур.	1-0-1
13	К.Насыйри ур.	1-1-0	Тургенев ур.	2-0-2	Шырдан авылы	2-0-2	Паратская ур.	1-0-1	Яңа төзелеш ур.	1-0-1	Сәйдәшев ур.	1-0-1
14	Гайдар ур.	1-1-0	Чайковский ур.	1-0-2	Волжская ур	1-0-1	Жуковский ур.	1-0-1	Октябрь ур.	1-0-1		
15	Зур Завод ур.	1-0-2	Яңа ур.	1-0-2	Паратская ур.	1-0-1	Космосомол ур.	1-0-1	Гагарин ур.	1-0-1		
16	Яңа төзелеш ур.	1-0-2	Зур Завод ур.	1-0-1	Жуковский ур.	1-0-1	Сәйдәшев ур.	1-0-1	Кооператив ур.	1-0-1		
17	Вокзал яны ур.	1-0-2	Яңа төзелеш ур.	1-0-1	Космосомол ур.	1-0-1	Подгорная ур.	1-0-1	Гайдар ур.	1-0-1		
18	Татарстан ур.	1-0-1	Б. Урманче ур.	1-0-1	Октябрь ур.	1-0-1	Мичурин ур.	1-0-1	Декабристлар ур.	1-0-1		
19	Космонавтлар ур.	1-0-1	Футбол ур.	1-0-1	Сәйдәшев ур.	1-0-1	Почта ур.	1-0-1	Хажиев ур.	1-0-1		
20	Сәйдәшев ур.	1-0-1	Фрунзе ур.	1-0-1	Гагарин ур.	1-0-1	Чехов ур	1-0-1	Дзержинский ур.	1-0-1		
21	Комаров ур.	1-0-1	Подгорная ур.	1-0-1	Төзүчеләр проспекты	1-0-1	Ульянов ур.	1-0-1				
22	Беренче Май ур.	1-0-1	Металлистлар ур.	1-0-1	Футбол ур.	1-0-1	Чапаев ур.	1-0-1				

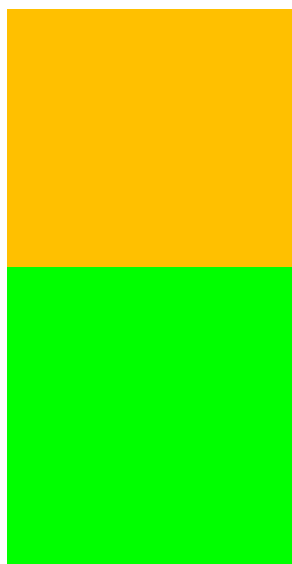
№ т/б	2012		2013		2014		2015		2016		2017	
	Шөһөр юллары һәм урамнары исемнәре	Юл-транспорт һәләкәте-Үлгән-Жәрәхәтләннгән	Шөһөр юллары һәм урамнары исемнәре	Юл-транспорт һәләкәте-Үлгән-Жәрәхәтләннгән	Шөһөр юллары һәм урамнары исемнәре	Юл-транспорт һәләкәте-Үлгән-Жәрәхәтләннгән	Шөһөр юллары һәм урамнары исемнәре	Юл-транспорт һәләкәте-Үлгән-Жәрәхәтләннгән	Шөһөр юллары һәм урамнары исемнәре	Юл-транспорт һәләкәте-Үлгән-Жәрәхәтләннгән	Шөһөр юллары һәм урамнары исемнәре	Юл-транспорт һәләкәте-Үлгән-Жәрәхәтләннгән
23	Союз ур.	1-0-1			Кооператив ур.	1-0-1	Революция ур.	1-0-1				
24	Дала ур	1-0-1			Урман ур.	1-0-1	Машина төзүчеләр ур.	1-0-1				
25					Рогачев ур.	1-0-1						
26					Стахановская ур.	1-0-1						
27					Гари ур.	1-0-1						
28					Тимирязев ур.	1-0-1						
29					Чапаев ур.	1-0-1						

Искәрмә:

- зыян күрүчеләр белән 15 дән артык юл-транспорт һәләкәте булган;

- зыян күрүчеләр белән 10-15 юл-транспорт һәләкәте булган;

- зыян күрүчеләр белән 5-10 юл-транспорт һәләкәте булган;

- зыян күрүчеләр белән 1 дән 5 кә кадәр юл-транспорт һәләкәте булган;

Транспорт инфраструктурасының әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынтысы дәрәжәсен, халыкның иминлеген һәм сәламәтлеген бәяләү

Зеленодольск шәһәрәндә халыкның автомобильләшү дәрәжәсе арту белән хәрәкәт итүче пычрату чыганаclarыннан эшәке матдәләр чыгаруның артуы билгеләнә, бу жирле халыкның тормыш эшчәнлегенә тискәре йогынты ясый.

Халыкның тиз автомобильләшүе ягына булган үзгәрешләр тоткарлык һәм бөкеләр, әйләнә-тирә мохитнең пычрануы, авыл территорияләренәң читләшүе һәм башка күп кенә проблемаларның кискенләшүенә китерә, бу жирле халыкның тормыш сыйфатының начарлануына китерә.

Автомобиль паркының үсеше атмосфера һавасының пычрануына гына түгел, ә транспорт чараларыннан үзенчәлекле калдыкларның артуына да китергән, алар селитеб һәм рекреацион зоналар территорияләрен генә түгел, ә кайбер очраclarда жирләренә һәм сулыкларны агулы матдәләр белән пычрату чыганагы булып тора. Автомобиль юлларына якын территорияләрдә су, туфрак һәм үсемлекләр берничә канцероген матдә йөртүче булып тора. Шулу вакытта автотранспорт чараларыннан калган калдыкларның күбесе икенчел матди ресурсларның кыйммәтле чыганагы булып тора, алар рециклинга дучар ителергә тиеш.

Зеленодольск шәһәрәндә төзелгән торак төзелешне автотранспортның тискәре тавыш тәэсиреннән сакларга мөмкинлек бирүче төп чара-тавыштан саклаучы яшелләндерү. Булган урамнар буйлап территорияне мөмкин кадәр күбрәк яшелләндерү.

Автотранспортның әйләнә – тирә мохитне пычратуға тискәре йогынтысын киметү эшенәң бер юнәлеше булып альтернатив ягулык-кысылган һәм сыекландырылган газны куллануны киңәйтү, юлларны төзекләндерү, двигательләренәң эшен контрольдә тоту, халыкның актив хәрәкәт итү ысуллары өчен инфраструктураны үстерү (жәяү, велосипедта йөрү) һәм югары ташу мөмкинлеге булган жәмәгать транспорты инфраструктурасы һәм системалары тора.

2.11 Гамәлдәге шартларны һәм транспорт инфраструктурасын үстерү һәм урнаштыру перспективаларын характеристикалау

Зеленодольск шәһәрәндә транспорт инфраструктурасын үстерү һәм урнаштыру өчен шартлар транспорт-шәһәр төзелеше үзләштерү өчен яраклы һәм тарихи капитал төзелеш, мәдәни һәм тарихи мирас объектлары һәм табигый киртәләр (су киртәләре, тимер юл һ.б.) булу белән бәйлә чикләүләргә һәм читенлекләргә ия. Зеленодольск шәһәрәненәң транспорт инфраструктурасын нәтижәле үстерү перспективалары финанс ресурсларының чикләнгән булуы һәм аерым масштаблы чараларны гамәлгә ашыруның зур сроклары белән тоткарлана.

Транспорт инфраструктурасының эшләве һәм үсеше өчен кирәкле норматив-хокукый базаны бәяләү

Зеленодольск шәһәрндә транспорт инфраструктурасының эшләве һәм үсеше өчен кирәкле гамәлдәге норматив-хокукий базаны бәяләү аның житәрлек булуын күрсәтә.

Зеленодольск шәһәре муниципаль берәмлегенң транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программасы шәһәрнең Генераль планында 2030 елга кадәр исәпләнгән срокка (беренче чират 2020 елга кадәр) салынган максатларга һәм проект карарларына ярашлы эшләнгән.

Гамәлдәге норматив-хокукий актларга үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү, шулай ук яңа норматив документлар эшләү билгеләнгән тәртиптә Зеленодольск шәһәрндә транспорт инфраструктурасы объектларын төзегәндә һәм реконструкцияләгәндә барлыкка килгән ихтыяжларны исәпкә алып башкарыла.

2018-2030 елларга Зеленодольск шәһәре муниципаль берәмлегенң транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программасын эшләүдә һәм гамәлгә ашыруда чагылган программ-максатчан алымны куллану шәһәрдә транспорт инфраструктурасы объектларын исәпләнгән вакытка проектлау, төзү һәм реконструкцияләү буенча чаралар (инвестиция проектлары) исемлеген нәтижәле билгеләүгә, аларны туктатып торуга һәм этаплап гамәлгә ашыруга ярдәм итә.

2.13 Транспорт инфраструктурасын финанслауны бәяләү

Зеленодольск шәһәрндә транспорт инфраструктурасы объектларын тотуны һәм үстерүне финанслау дөүләт бюджеты акчаларыннан һәм бюджеттан тыш чыганақлардан гамәлгә ашырыла.

Жирлектә транспорт инфраструктурасын үстерү эшчәнлеген оештырганга гамәлдә булган төп проблема - финанс ресурсларының чикләнгән булуы һәм шуңа күрә жирлекнең транспорт системасы финансланып бетмәгән Шуңа ук вакытта транспорт инфраструктурасын үстерү эшчәнлегенң нәтижәлелеге нигездә планлаштырылган программа чараларын финанслауның тулылығына һәм үз вакытында башкарылуына, әлеге өлкәдә эшчәнлекне ведомствоара һәм территорияльара координацияләүгә бәйле.

Шуңа бәйле рәвештә муниципаль берәмлек территориясендә транспорт инфраструктурасын үстерү хакимиятнең төрле дәрәжәләренң уртак тырышылығына юнәлдерелгән комплекслы яқын килү нигезендә гамәлгә ашырылуын күздә тоткан практиканы дәвам итәргә кирәк: федераль, төбәк, муниципаль, инде кабул ителгән стратегик һәм программа карарларын исәпкә алып, нәтижәгә юнәлдерелгән бюджетлаштыру принцибын, шуңа исәптән бюджеттан тыш акчаларны (инвестор, дөүләт-шәхси партнерлык) жәлеп итеп, күздә тотарга.

3. ЗЕЛЕНОДОЛЬСК ШӘҺӘРЕ ТЕРРИТОРИЯСЕНДӘ ТРАНСПОРТ ИХТЫЯЖЫН, ХАЛЫКНЫҢ ХӘРӘКӘТ КҮЛӘМЕН ҺӘМ ХАРАКТЕРЫН ҮЗГӘРТҮНЕ ҺӘМ ЙӨКЛӘР ТАШУНЫ ФАРАЗЛАУ

3.1 Зеленодольск шәһәренең социаль-икътисадый һәм шәһәр төзелеше үсеше фаразы

Социаль-икътисадый һәм шәһәр төзелеше үсеше фаразы икътисадагы кризис күренешләрен жиңеп чыгу, Зеленодольск шәһәре һәм Зеленодольск районының, Татарстан Республикасының һәм тулаем алганда илнең уңай хәлен файдалану өчен, тууны стимуллаштыруга, гомер озынлыгын арттыруга, шулай ук район һәм ил эчендә, шулай ук яқын һәм ерак чит илләр яғыннан миграция алмашуын киңәйтүгә дәүләт бәясе мөмкинлекләренә һәм алшартларына таяна.

Генераль планының исәпләнгән вакытына халык санын фаразлау демографик тотрыклылыкка ирешүгә нигезләнә. Генераль план кысаларында башкарылган фаразга караганда, 2030 елга Зеленодольск шәһәрендә халык саны 106,2 мең кешега житәчәк. Зеленодольск шәһәренең Генераль планының исәпләнгән срокка төп техник-икътисади күрсәткечләре 8 нче таблицада китерелгән.

8 нче таблица - Зеленодольск шәһәре Генераль планының исәпләнгән срокка төп техник-икътисади күрсәткечләре

№ т/б	Күрсәткеч атамасы	Үлчәү берәмлеге	Исәпләү срогы (2030 ел)
1	Халык		
1.1	Халык саны	мең кеше	106235
2	Торак фонды		
2.1	Торак фонды - барлыгы	мең кв.м	2846,1
2.2	Торак фондының гомуми күләменнән:		
	- күп катлы төзелеш	мең кв. м.	2514,0
	- шәхси төзелеш	мең кв. м.	332,1
2.3	Торак фонды кимү - барлыгы	мең кв. м.	100,6
2.4	Гамәлдәге сакланыла торган торак фонды	мең кв. м.	1776,5
2.5	Яңа торак төзелеше - барлыгы, шул исәптән.	мең кв. м.	1069,6
	- күп фатирлы	мең кв. м.	999,0
	- индивидуаль	мең кв. м.	70,6
2.6	Халыкны фатирларның гомуми мәйданы белән уртача тәэмин ителеше	кв.м./кеше	26,8
3	Халыкка социаль һәм мәдәни-көнкүреш хезмәт күрсәтү объектлары		
3.1	Мәктәп-балалар үзәкләре	урын	4834
3.2	Гомуми белем бирү мәктәпләре	урын	14689
3.3	Мәктәптән тыш үзәкләре	урын	1598
3.4	Хастаханалар	койка	1843
3.5	Полкиниклар	пос./см.	3186
3.6	Мәдәни һәм сәнгать үзәкләре	урын	7436
3.7	Физкультура спорт кыяллары	Идән кв.м.	11544
3.8	Басейннар	кв.м. су	2125

		өслеге	
4.	Транспорт инфраструктурасы		
4.1	Магистраль урамнарның һәм юлларның озынлыгы - барлыгы	км	47,8
4.2	Магистраль урам юл чатларының һәм территория чигләрендә	км/км ²	2,86

Зеленодольск шәһәренең Генераль планы чаралары түбәндәгеләрне тәэмин итә:

- гомумшәһәр үзәгенең төп өлешен үстерү;
- үзәк район һәм Мирный торак районы территориясендә гомумшәһәр үзәген алга таба төзү;
- транспорт узелларында автостанцияләр, тимер юл вокзалы, автовокзал кебек ижтимагый-эшлекле үзәкләр булдыру;
- күп профильле һәм махсулаштырылган үзәкләр системасын булдыру; төп урамнарда һәм майданнарда төзелеш фронтын барлыкка китерә торган территорияләрдә ижтимагый функцияләрне үстерү;
- халык өчен эшчәнлек төрләрен киң сайлап алуны тәэмин итә торган уникаль күп функцияле шәһәр мохите булдыру.

Зеленодольск шәһәренең Генераль планы кысаларында уздырылган фарызга караганда, халыкның торак белән тәэмин ителеше 2030 елда - 26,8 кв.м./кеше. 2030 елга, фарызланган тәэмин ителешкә ирешкәндә, барлыгы 2846,1 мең кв.м. торак кирәк булачак.

Торак төзелеше өчен яңа территорияләрне үзләштерү белән бер үк вакытта урам-юл челтәрен үстерү гамәлгә ашырылырга тиеш, бигрәк тә торак төзелеш эчендә .

Торак һәм сәнәгать-граждан төзелешенең югары темпларын тәэмин итү өчен транспорт инфраструктурасын алдан үстерү стратегиясен гамәлгә ашыру таләп ителә.

3.2 Зеленодольск шәһәре территориясендә булган транспорт төрләре буенча транспорт ихтыяжы, халыкның хәрәкәт итү күләме һәм характеры фарызы

Тартылу объектларына транспорт ихтыяжын бәяләү нигезендә Зеленодольск шәһәре халкының хезмәт, мәдәни-көнкүреш, туристлык һәм башка максатлар белән кулланыла торган транспорт төрләре буенча йөрүгә ихтыяжы ята. Шәһәр транспорт инфраструктурасы эшендәге үзгәрешләргә аңлау һәм транспорт, пассажир һәм жәяүлеләр агымнары трансформациясе динамикасын фарызлау Зеленодольск шәһәренең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программасын эшләү нигезенә салынган.

Зеленодольск шәһәрендә пассажирлар әйләнеше, йөк әйләнеше һәм транспорт хәрәкәтчәнлегенә үсешенең төп факторлары булып халыкның саны һәм эшлекле активлыгы артуга ирешү, физик һәм юридик затларның реаль керемнәре үсеше тора.

Халыкның керемнәре арту транспорт хәрәкәтчәнлегенә һәм автомобильләшү дәрәжәсенә алга таба үсүенә, шулай ук шәхси автомобильләре куллану интенсивлығына (вакыт берәмлегендә сәяхәтләр саны һәм озынлыгы) китерәчәк. Болар барысы да транспорт инфраструктурасы объектларын, бигрәк тә торак пункт территориясендә юл инфраструктурасын төзүне һәм реконструкцияләүне тизрәк үстерергә мәжбүр итә.

Перспективалы пассажирлар әйләнеше үсешенә шулай ук транспорт секторына дәүләт ярдәменә кулланыла торган чаралары да ярдәм итә, алар халык өчен транспорт хезмәтләренә бәя алу мөмкинлеген арттыруга юнәлдерелгән (жәмәгать транспортында пассажирлар ташуга махсус тарифларны субсидияләү, тимер юл транспортында билетларга сезонлы ташламалар һ.б.лар). Татарстан Республикасында транспорт оешмаларына һәм ташучыларга социаль әһәмиятле пассажирлар йөртүне тәмин итү, шулай ук республика территориясе буенча гражданнарның аерым категорияләренә ташламалы йөрү максатларында дәүләт ярдәме күрсәтү чаралары комплексы гамәлгә ашырыла.

Шул ук вакытта соңгы елларда Зеленодольск шәһәренә Транспорт тәртибендә принципаль үзгәрешләргә билгеләп үтәргә кирәк, анда көн саен йөргәндә массакүләм жәмәгать транспортын шәхси автомобильләрдә хәрәкәт итү белән алмаштыру тенденциясе күзәтелә. Бу жәмәгать транспорты инфраструктурасын үстерүнең кискен кирәклеген һәм аның уңайлылыгын, пассажирлар өчен жәлеп итүчәнлеген арттыруны күрсәтә.

Хисап саргына транспорт ихтыяжы структурасы үзгәрешсез калачак, ә тышкы транспорт төрләре буенча транспорт тәкъдире структурасы ВСМ-2 проектына гамәлгә ашыру планлаштырылу сәбәпле тимер юл транспортында йөрү өчен куллану өлешен арттыру ягына үзгәрәчәк дип фаразлана.

Хәзерге потенциал ихтыяжны исәпкә алып, жирле халыкка актив хәрәкәт итү ысуллары өчен инфраструктураны үстерү бик актуаль һәм перспективалы (жәяү, велосипедта йөрү).

3.3 Транспорт төрләре буенча транспорт инфраструктурасын үстерү фаразы

Зеленодольск шәһәрендә транспорт инфраструктурасын үстерү фаразында барлык транспорт инфраструктурасын реконструкцияләү һәм яңа төзү каралган.

Тышкы транспорт инфраструктурасын үстерү-жирлекнең транспорт-географик урнашу потенциалын тормышка ашырырга, икътисади үсешне һәм транспорт ташуга ихтыяжны тәмин итәргә, Зеленодольск шәһәренә өлкәнең башка торак пунктлары, күрше төбәкләр белән интеграция элементларын киңәйтәргә, Татарстан Республикасы һәм Россия системасында жирлекнең уңайлылыгын көчәйтәргә мөмкинлек бирүче иң актуаль стратегик юнәлешләрнең берсе.

10 нчы рәсемдә Зеленодольск шәһәре муниципаль берәмлегенә

хезмәтләрнең бөтен спектры (техник хезмәт күрсәтү станциясе , автомойка, ремонт, автозапчастьлар кибетләре). Техник хезмәт күрсәтү станциясе 200 жиңел автомобильгә 1 пост исәпләп проектлана, станцияләр өчен: 10 постка 1,0 га; 15 постка 1,5 га; 25 постка 2,0 га.

3.4 Юл челтәрен үстерү фаразы

Хәзерге шартларда юл хәрәкәтендә икътисади, экологик, авария һәм социаль югалтуларны киметү кирәклеген исәпкә алып, урам-юл челтәренең яңа һәм булган участкаларын төзү һәм реконструкцияләү буенча чара комплексын гамәлгә ашыру фаразлана.

Зеленодольск шәһәренең урамнар һәм юллар челтәрен үстерү, иң кирәкле транспорт корреспонденцияләрен һәм йөк һәм пассажир агымнары юнәлешләрен исәпкә алып, торак территорияләренең хезмәт кушу урыннары һәм мәдәни-көнкүреш хезмәт күрсәтү үзәкләре белән уңайлы транспорт элементләрен оештыру, шулай ук жәлеп итү объектларының жәяүле йөрү мөмкинлеген тәмин итү кысаларында гамәлгә ашырылачак.

Исәпләнгән срокка Зеленодольск шәһәренең Генераль планы белән яңа торак төзелеше территориясендә урам-юл челтәрен үстерү һәм яңа объектлар (юллар, юл үткәргечләр) төзү һәм зур шәһәр транспорт божрасын оештыру буенча чараларны гамәлгә ашыру буенча чаралар тәкъдим ителде, бу урам-юл челтәренең тармаклануын арттырачак һәм шәһәр транспорт элементәсе проблемаларын шактый дәрәжәдә хәл итәчәк. Исәп-хисап срогына магистраль юлларның гомуми озынлыгы 47,8 км га житәчәк дип көтелә.

Зеленодольск шәһәренең Генераль планы чаралары, халыкка шәһәр транспорты белән тулы күләмдә хезмәт күрсәтүне тәмин итү максатыннан, Зеленодольск шәһәренең урам-юл челтәрен камилләштерүне, аны шәһәрнең хәзерге территориясендә һәм яңа төзелеш территориясендә үстерүне тәкъдим итә. Гомумшәһәр һәм район әһәмиятендәге юлларны реконструкцияләү һәм яңа төзү:

гомумшәһәр әһәмиятендәге юллар участкаларын реконструкцияләү - 7,6 км; район әһәмиятендәге урыннарны реконструкцияләү - 3,4 км;

юлларның яңа участкаларын төзү: район әһәмиятендәге - 1,02км;

урам-юл челтәре объектларын төзү: Зелёный Дол – Йошкар-Ола участогы тимер юлы полотносы аша юл үткәргеч; яңа төзелеш урамын вокзал яны урамы белән тоташтыручы юл үткәргеч; Октябрь урамы – Футбол урамы – Горький-Казан шоссесы буенча катлаулы киселешнең ике катлы чишелеше; Башкала урамы аша жир асты жәяүлеләр үтүе; урам-юл челтәре территориясен төзекләндерү һәм яшелләндерү ; кызыл линияләр чикләрендә урамнарның аркылы профильләрен киңәйтү.

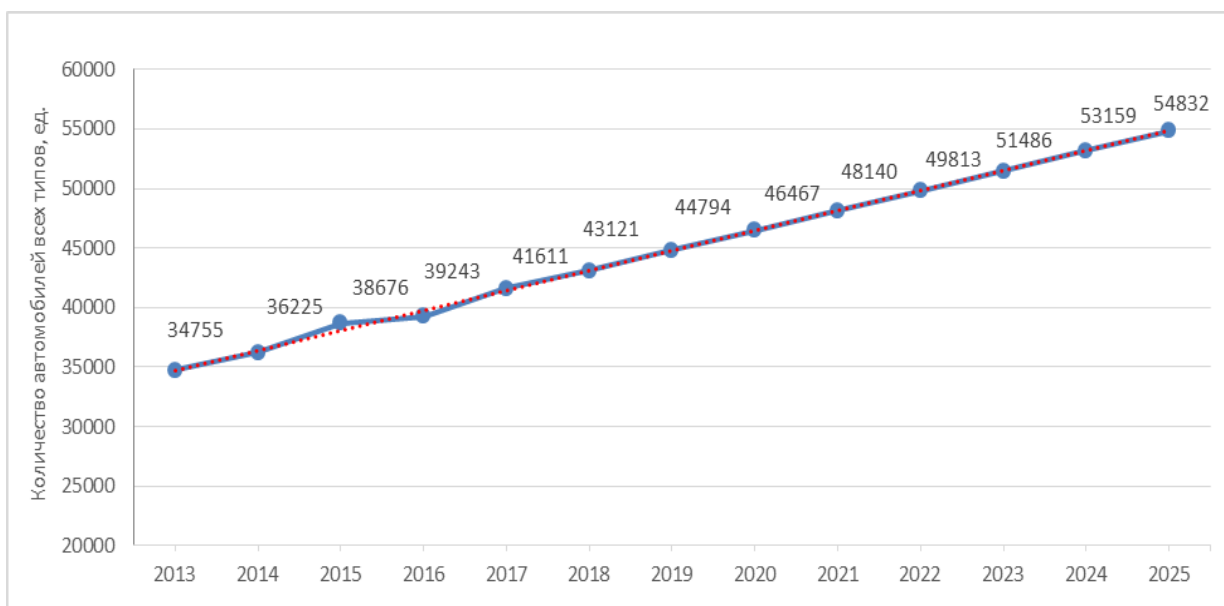
3.5 Автомобильләштерү дәрәжәсе фаразы, юл хәрәкәте параметры

Татарстан Республикасының шәһәр төзелешен проектлау нормативлары нигезендә халыкның автомобильләр (жиңел, йөк һәм автобусларны да кертеп) белән фаразланган тәэмин ителеше түбәндәгеләрне тәшкил итәчәк:

- 2020 елга - 1000 кешега 387,9 автомобиль;
- 2035 елга - 1000 кешега 595,3 автомобиль.

Зеленодольск районында автомобильләшү дәрәжәсен фаразлау өчен 2013 елдан 2017 елга кадәр барлык типтагы теркәлгән транспорт санының ретроспектив кыйммәтләре кулланылды һәм тренд фаразлау (регрессия) модели билгеләнде, аның ярдәмендә максималь тирәнлегә 10 елдан артмаган югары төгәллек белән фараз бирергә мөмкин. Бу мәсьәләне чишү үткән һәм хәзерге тенденцияне характерлаучы регрессия линиясенә дәрәжә урынын билгеләүгә һәм аны киләчәккә экстраполяцияләүгә (бу тенденцияне киләчәктә саклау шарты белән) кайтып кала.

11 нче рәсемдә еллар буенча (2013 елдан 2017 елга кадәр) автотранспорт чаралары саны динамикасының үзгәрүе, барлыкка килгән тенденциянең яхшы тасвирлаучы иң туры килгән регрессияле бәйләлекнең сызыклы бәйләлек булуын күрсәтә, бу көчле элемент дәрәжәсе белән раслана (корреляция коэффициенты 0,98 гә тигез һәм Стюдент статистикасы буенча әһәмиятле).

11 нче рәсем - Автотранспорт чаралары саны үзгәрү фаразы Зеленодольск муниципаль районында 2025 елга кадәр трендлы регрессия модели аша

Автотранспорт чаралары санының еллык уртача 4,6 процентка артуы 2035 елга Зеленодольск муниципаль районында автомобиль паркының 63197 транспорт берәмлегенә кадәр артуын фаразларга мөмкинлек бирә һәм, тиешлечә, исәпләнгән срокка халыкның автомобильләшү дәрәжәсе 1000 кешега 496,8 автомобиль тәшкил итәчәк.

Яшел Үзән шәһәрәндә һәм Яшел Үзән районында автомобильләштерү дәрәжәсе арту автотранспорт чараларының хәрәкәтенә интенсивлыгы арту

белән бергә бара, һәм нәтижә буларак, урам-юл челтәре хәрәкәтенә йөкләнеш дәрәжәсе артуга китерә.

Шулай итеп, Зеленодольск шәһәрендә автомобиль юллары инфраструктурасын һәм юл хәрәкәтен оештыру системасын үстерү буенча адекват модернизацияләү чараларының исәпләнгән срокка булмавы юл хәрәкәтенә авариялелек, хәрәкәт итүдә тоткарлыктар, элемент тизлеге һәм башкалар кебек параметрларының һәм характеристикаларының начарлануына китерә дип уйларга житәрлек дәрәжәдә объектив нигезләр бар.

3.6 Юл хәрәкәте иминлеге күрсәткечләре фаразы

Зеленодольск шәһәре территориясендә юл-транспорт авариялеләге һәм аның нәтижеләренә авырлыгы буенча мәгълүматларны анализлау, максатчан эш алып барылуына карамастан, хәлнең катлаулы булуын күрсәтә. Юл-транспорт һәлакәтендә һәлак булучылар саны чагыштырмача акрын кими һәм тотрыксыз. Локаль уңай трендлар елдан-ел үлемнең яңа үсеш фазасы белән алмашына. Юл-транспорт һәлакәтендә кешеләр үлеменә тотрыклы динамикасына әле ирешеп булмады.

Аварияләренә төп сәбәбе - машина йөртүчеләренә һәм жәяүлеләренә юл хәрәкәте кагыйдәләренә аңлы рәвештә игътибар бирмәүләрендә чагыла торган түбән дисциплинасы. Юл-транспорт һәлакәтләре шартлары канәгатьләнерлек булмаган юл шартлары булып тора һәм норматив таләпләргә туры китереп, юл-транспорт инфраструктурасы объектларын үстерү буенча алдан чаралар күрелмәгән очракта, Зеленодольск шәһәре территориясендә авариялелек һәм аның нәтижеләренә авырлыгы күрсәткечләренә үсүе ихтимал.

3.7 Транспорт инфраструктурасының әйләнә-тирә мохиткә һәм халыкның сәламәтлегенә тискәре йогынтысын фаразлау

Күчмә һәм стационар транспорт чыганаclarыннан атмосферага чыгарылган газлар саны фаразы транспортның әйләнә-тирә мохиткә һәм халыкның сәламәтлегенә тискәре йогынтысы алдан кисәтү чаралары кабул итмичә артачагын күрсәтә.

Васильево шәһәр транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү кысаларында әйләнә-тирә мохиткә һәм халык сәламәтлегенә тискәре йогынтыны киметү буенча чаралар бик кирәкле.

Васильево шәһәр гамәлдәге торак төзелешен саклап калу мөмкинлеге бирә торган төп чара- автотранспортның тискәре шау-шулы тавышын саклай торган яшелләндерү булдыру Генераль план белән территорияне гамәлдәге урамнар буйлап максимал яшелләндерү тәкъдим ителә.

Автотранспортның әйләнә – тирә мохитне пычратуға тискәре йогынтысын киметү эшенә бер юнәлеш булып альтернатив ягулык-кысылган һәм сыекландырылган газны куллануны кичәйтү, юлларны төзекләндерү, двигательләренә эшен контрольдә тоту, халыкның актив

хәрәкәт итү ысуллары өчен инфраструктураны үстерү (жәяү, велосипедта йөрү) һәм югары ташу мөмкинлеге булган жәмәгать транспорты инфраструктурасы һәм системалары тора. Кыйммәтле икенчел матди ресурслар чыганагы булган автотранспорт чараларынан күпчелек калдыкларга эләгергә мөмкин булган рециклинг буенча чараларны алдан карау мөһим. Моннан тыш, калдыклар белән идарә итү системасын булдыру һәм жирлек территорияләренең чисталыгын тәмин итү (каты (хужалык-көнкүреш һәм сәнәгать) калдыкларны жыюны һәм утильләштерүне камилләштерү; калдыкларны һәм аларны сортларга аеру һәм эшкәртү технологияләрен икенчел файдалану максатыннан тиешле технологик комплекслар төзү юлы белән гамәлгә кертү; жирлек территориясендә санкцияләnmәгән каты чүпләрне бетерү; жирлек территориясендә рөхсәтсез каты калдыклар барлыкка килүгә юл куймау буенча профилактик чаралар үткөрү) актуаль.

Шулай итеп, исәп-хисап срогына билгеләнгән чаралар комплексы әйләнә-тирә мохиткә һәм халык сәламәтлегенә транспорт инфраструктурасының тискәре йогынтысын үстерүгә нәтижәле каршы торырга мөмкинлек бирәчәк, дип фаразлана.

4. ТРАНСПОРТ ИНФРАСТРУКТУРАСЫН ҮСТЕРҮНЕҢ ПРИНЦИПАЛЬ ВАРИАНТЛАРЫ ҺӘМ АЛАРНЫ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ӨЧЕН ТӘКЪДИМ ИТЕЛГӘН ВАРИАНТНЫ САЙЛАП, ТРАНСПОРТ ИНФРАСТРУКТУРАСЫН ҮСТЕРҮНЕҢ МАКСАТЧАН КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ (ИНДИКАТОРЛАРЫ) БУЕНЧА ЭРЕЛӘНДЕРЕП БӘЯЛӘУ

Зеленодольск шәһәре муниципаль берәмлеге транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү сценарийларының мөмкин булган өч принципиаль варианты бүленә:

1. Транспорт комплексын үстерүгә инвестицияләрнең тиз үсүенә нигезләнгән һәм кыска вакыт эчендә максатчан индикаторларның һәм күрсәткечләрнең югары (мөмкин булган чик) кыйммәтләренә ирешүгә юнәлдерелгән каты модернизация сценарие. Транспорт комплексына инвестицияләрне шактый арттыру һәм конкрет транспорт проектларын гамәлгә ашыру буенча стратегик карар кабул ителә.

2. Транспорт инфраструктурасына бюджет чыгымнарын арттыруга һәм аерым чикләүләр белән хосусый инвестицияләрне жәлеп итүгә нигезләнгән уртача модернизацияләү сценарие. Әлеге чикләүләр кысаларында максатлар формалаштырыла һәм катгый модернизация вариантында формалаштырылган инвестицияләр масштаблары һәм принципиаль стратегик жайланмалар белән аерылып торган максатчан күрсәткечләр билгеләнә.

3. Агымдагы транспорт сәясәтенең һәм жайга салуның гамәлдәге элементларын саклап калуны күздә тотан инерция сценарие.

Транспортның төрле төрләре өчен төрле сценарийларны гамәлгә ашыру оптималь булып тора. Зеленодольск шәһәренең автомобиль юллары чөлтәренә катгый һәм тиз модернизацияләү кирәк. Шулай ук шәһәр территориясенең каркас элементлары үсешенең тиз темпларына, транспорт чөлтәренең тар урыннарын жиңерүгә һәм жәмәгать пассажир транспорты инфраструктурасын үстерү проблемасына аерым игътибар бирелде. Тимер юл, һава һәм су транспорты уртача һәм инерцион каты модернизация инициативасын башкару белән тормышка ашырганда да үсеш ала ала.

Зеленодольск шәһәрендә транспорт инфраструктурасын үстерүнең катгый модернизацияләү варианты бүгенге көнгә кадәр булган транспорт чынбарлыгын исәпкә алып бик актуаль булып күренә, әмма максатчан корылмаларның шактый өлеше инвестиция чикләүләрен, чараларны кыска вакытка гамәлгә ашыру жайланмаларын һәм башка объектив шартларны исәпкә алып ирешә алмаслык булырга мөмкин.

Шулай итеп, гамәлгә ашыруга тәкъдим ителә торган вариант транспорт инфраструктурасын үстерүнең төрле сценарийларын комплекслы гамәлгә ашыруга нигезләнгән һәм үсеш билгеләнгән максатлар, максатчан индикаторлар һәм инфраструктур үсешнең нәтижәле темпларын исәпкә ала торган күрсәткечләр кысаларында транспорт инфраструктурасы объектларын төзү һәм реконструкцияләү буенча билгеләнгән чараларны гамәлгә ашыруның Генераль планы нигезендә баруын күздә тотта.

5. ТРАНСПОРТ ИНФРАСТРУКТУРАСЫН ҮСТЕРҮ ВАРИАНТЫН ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ӨЧЕН ТӘКЪДИМ ИТЕЛӘ ТОРГАН ТРАНСПОРТ ИНФРАСТРУКТУРАСЫ ОБЪЕКТЛАРЫН ПРОЕКТЛАУ, ТӨЗҮ, РЕКОНСТРУКЦИЯЛӘУ БУЕНЧА ЧАРАЛАР (ИНВЕСТИЦИОН ПРОЕКТЛАР), ТРАНСПОРТ ОБЪЕКТЛАРЫНЫҢ ТЕХНИК-ИКЪТИСАДИ ПАРАМЕТРЛАРЫ ИСЕМЛЕГЕ, ЧАРАЛАРНЫ (ИНВЕСТИЦИОН ПРОЕКТЛАРНЫ) ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ЧИРАТЫ

Нәтижәле транспорт элементларын тәмин итү һәм Зеленодольск шәһәр жиңрлеге территориясендә халыкның яшәү өчен уңайлы шартлар тудыру өчен исәпләнгән срокка транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү буенча үзара бәйләнгән чаралар исемлеге карала.

Зеленодольск шәһәрендә транспорт инфраструктурасын үстерү чаралары Татарстан Республикасы ТПС һәм Зеленодольск районы ТПСына, жиңрлекнең Генераль планына кертелгән карарлар белән бәйле рәвештә билгеләнде һәм РФ белән ТР стратегик һәм территориаль планлаштыру документларында билгеләнгән башка чаралар исәпкә алынды.

Тышкы транспорт инфраструктурасын үстерү өлешендә төп чаралар шәһәрнең эре транспорт төене буларак һәм 2030 елга кадәр исәп-хисап чорына ролен көчәйтүгә юнәлтелгән һәм түбәндәгеләрне күздә тотта:

тимер юл транспорты һәм инфраструктура буенча

1. Тимер юл вокзалы бинасын реконструкцияләү.

2. Тимер юл транспорты тукталыш платформалары һәм предприятиеләргә керү өчен төп тимер юл технологик юллары территорияләрен төзекләндерү.

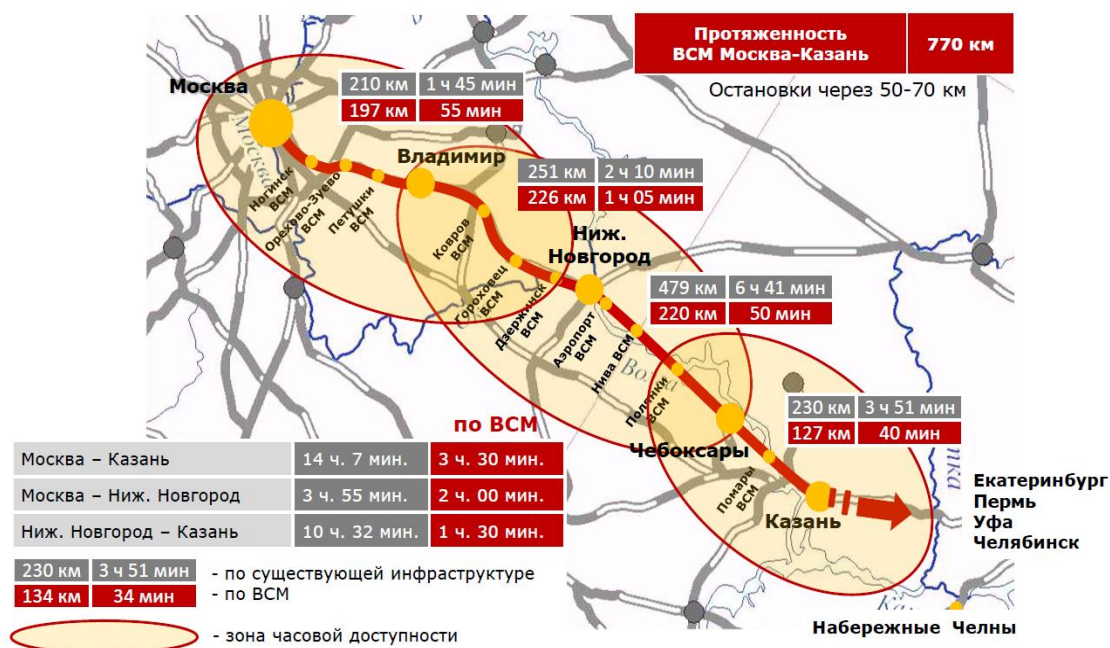
3. Тиз йөрүче тимер юл элементләре системасын булдыру кысаларында перспективага түбәндәгеләр тәкъдим ителә:

Волжск - Зеленодольск - Казан тимер юл линиясен реконструкцияләү (ВСМ терминалы) - Арча (Казан агломерациясе шәһәрләренең Казандагы ВСМ терминалы белән тизлätелгән тимер юл элементсен оештыру);

Зеленодольск - Йошкар-Ола тимер юлын реконструкцияләү (Марий Эл Республикасының Казандагы ВСМ терминалы тизлätелгән элементә т/ю оештыру);

Зеленодольск - Буа - Ульяновск тимер юлын реконструкцияләү (Ульяновск өлкәсенең Казандагы ВСМ терминалы белән тизлätелгән тимер юл элементсен оештыру)

2030 елга кадәр чорга Россиянең тимер юл транспортын үстерү стратегиясе, «2015-2030 елларга Россия Федерациясендә тизйөрешле һәм югары тизлекле тимер юл элементсен оештыру программасы» белән Мәскәү - Түбән Новгород - Казан юнәлеше буенча тизйөрешле тимер юл элементсен оештыру планлаштырыла (12 нче һәм нче 13 рәсем).

12 нче рәсем - Мәскәү - Түбән Новгород-Казан ВСМ-2 проекты

13 нче рәсем - Мәскәү - Түбән Новгород-Казан ВСМ-2 проекты

Трассаны салуның оптималь варианты сайлау махсулаштырылган оешмалар тарафыннан башкарыла.

4. 2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәр план чорына Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районының социаль-иқтисади үсеш стратегиясе нәтижәле логистик система булдыру кысаларында 2017-2021 елларга чаралар комплексын күздә тотып, шул исәптән: Казан - Радужный - Тура – Зеленодольск тиз йөрешле экотрамвай (жиңел метро) төзелешен башлап жиберү (Ш-1 һәм юл Горький шоссесы дублеры).

автомобиль транспорты һәм инфраструктура буенча

1. Автовокзал территориясен яңадан эшләү (автовокзалны шәһәрнең үзәк өлешеннән Башкала урамына күчерү). Тышкы транспорт элементләре узелларын (автовокзал, тимер юл вокзалы) хезмәт күрсәтү объектлары белән тутыру.

2. Йөк һәм транзит транспортын шәһәрнең үзәк өлешеннән Казан-Волжск гомумшәһәр йөк юлына чыгару.

3. Октябрь урамы – Футбол урамы – Горький – Казан шоссесы киселешенә тимер юл кичү урынында күп дәрәжәле юл чишелешен гамәлгә ашыру.

4. Шәһәр транспорты эшен оптимальләштерү максатыннан Зеленодольск шәһәрнең Генераль планы белән Зеленодольск шәһәрнең транспорт хезмәтләрен арттыру, маршрут-транспорт челтәрен киңәйтү буенча чаралар тәкъдим ителде.

Хәзерге һәм яңа үзләштерелә торган территорияләрдә Зеленодольск шәһәрнең транспорт инфраструктурасы территориясен үзгәртеп кору, шәһәр транспорты объектларын: юлларны, юл үткәргечләрен, жир асты юлларын, юл чишелешләрен бер дәрәжәдә төзү планлаштырыла, атап әйткәндә: автовокзал территориясен шәһәр автостанциясе территориясенә үзгәртеп кору; автотранспорт тукталышларын оештыру; күп катлы автотранспортка хезмәт күрсәтү объектлары белән гараж комплекслары; ГПТ инфраструктурасы объектлары территориясен төзекләндерү.

Өзлексез хэрэкәтне оештыру өчен Горький тимер юлының Йошкар-Олы тармагы тимер юл полотносы аша Сәйдәшев урамын Волгоград урамы белән тоташтыручы юл үткәргеч төзү планлаштырыла; Яңа Төзелеш урамы Вокзал яны урамы юл үткәргече төзү планлаштырыла; Сәйдәшев урамында бер дәрәжәле транспорт чишелеше төзү планлаштырыла.

Шәһәр транспорты структурасын камилләштерү өчен түбәндәгеләрне гамәлгә ашырырга тәкъдим ителде: Зеленый Дол станциясеннән жәяүлеләрне Мирный торақ районына менү өчен ябык түбәле эскалатор; 232 нче кварталдан жәяүлеләрне Башкала урамы аша йөртү өчен жир асты кичүе; 600 метрлы интервалны үтәп, ГПТ тукталыш майданчыклары; урамнарны һәм юлларны төзекләндерү буенча чаралар: аларны өстәмә төзекләндерү ясалма яктырту; светофорлар һәм юл билгеләре белән тәмин ителешне арттыру; тротуарлар коймаларын һәм тукталыш павильоннарын урнаштырырга, үзәктән ерак территорияләрдә тукталыш майданчыклары санын арттырырга.

су транспорты һәм инфраструктурасы буенча

2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәр план чорына Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районының социаль-иқтисадый үсеш стратегиясе нәтижәле логистика системасын булдыру кысаларында 2017-2021 елларга чаралар комплексын күздә тотып, моңа Зеленодольск шәһәрендә пассажирлар причалы төзү дә керә.

жәяүлеләр һәм велотранспорт инфраструктурасын үстерү буенча

Исәп-хисап срогына сыйфатлы яңа жәяүлеләр һәм автотранспорт инфраструктурасын булдыру һәм Зеленодольск шәһәренең урам чөлтәренең жәлеп итүчәнлеген арттыруга, киңлекләрен демократияләштерүгә һәм гуманизацияләүгә юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру күздә тотыла.

Инвалидларның һәм халыкның башка аз мобиль төркемнәренең ихтияжларын исәпкә алып, жәяүлеләр юллары һәм жир өсте жәяүлеләр кичүләрен төзекләндерү өчен махсус техник чаралар: пандуслар, поручнялар, мәғлүмати күрсәткечләр (тактиль, визуаль, тавыш), куркынычсызлык утравчыклары куллану күздә тотыла.

Велотранспорт инфраструктурасын үстерүнең төп максаты велотранспортны шәһәрнең транспорт һәм шәһәр төзелеше структурасына веломаршрут чөлтәрен формалаштыруны тәмамлау һәм велошеринг системасын кертү нигезендә тулысынча интеграцияләү. Шул ук вакытта Зеленодольск шәһәре территориясендә 2030 елга кадәрге чорда велосипед хэрәкәтен оештыру түбәндәге чаралар комплексын гамәлгә ашыруны үз эченә ала: уңайлы һәм куркынычсыз велополосларны, велосипед юлларын һәм веломаршрутларны оештыру һәм төзекләндерү; шәһәрнең велосипед парковкалары һәм велогаражлар чөлтәрен булдыру; жәмәгать пассажир транспортында велосипедлар йөртү мөмкинлеген оештыру; велошеринг оештыру.

Исәп-хисап срогына бөтен шәһәр веломаршрутлар системасын (үзара бәйләнгән веломаршрутлар системасын) төзү һәм шәһәрдә велотранспорт инфраструктурасын булдыру жайланмасы куелды.

Шәһәр территориясендә велопарковкалар һәм велогаражлар төзүнең адреслы программасын этаплап гамәлгә ашыру күздә тотыла. Алга таба, һәр конкрет очракта, урнаштыру урыны өчен оптималь булган велостоянка тибы һәм, якынча, аның сыйдырышлылыгы сайлана.

Велосипед парковкалары велосипедчыларны күпләп тарту объектларының маршруты буенча урнашчак. Велосипед челтәрен эксплуатацияләү процессында алар гариза режимында яки үзөешу юлы белән өстәлчәк.

Зеленодольск шәһәренең барлык терәк челтәре буенча Паратская, Гоголь, Татарстан, Ленин, Октябрь, Жуковский, Белинский, Вокзал алды, Яңа төзелеш, Озерная, Башкала, Королев, Гайдар, Карл Маркс урамнары буенча велосипед юллары кергү тәкъдим ителә.

14 нче рәсемдә 2020 елга кадәр шәһәрдәге велоюллар һәм велопарклар схемасын гамәлгә ашыруга перспективалы схема күрсәтелгән.

14 нче рәсем - ТР Зеленодольск муниципаль районы КСОДД материаллары буенча Зеленодольск шәһәрендәге велотранспорт инфраструктурасының карта-схемасы

парковка киңлеген үстерү буенча

Зеленодольск шәһәре муниципаль берәмлеге территориясендә автотранспорт чараларын вакытлыча һәм даими саклау проблемаларын хәл итү өчен ачык яссы тукталышлар, Зеленодольск шәһәренең хәзерге

территориясендә һәм яңа төзелеш территориясендә жир асты һәм күп катлы гаражлар төзү күздә тотыла.

Жиңел автотранспортны вакытлыча саклау өчен ачык тукталышларны шәхси жиңел автомобильләрнең 70% тан да ким булмаган исәп-хисап паркы өчен карарга кирәк. Беренче чиратта күп катлы гаражлар урынында ачык автостоянкалар урнаштырырга мөмкин.

Автомобильләрне кыска вакытлы саклау өчен рөхсәтсез газоннар куллануны булдырмас өчен, махсус билгеләнгән урыннарда экологик парковкалар (экопарковкалар) куллану перспективалы, газон үләне белән чәчелгән һәм газон рәшәткәсе белән ныгытылган, автомобиль шиналары белән үсемлекләрнең тамыр системасына зыян китерүне кисәтә, участокның эстетик күренешен саклай торган автотранспорт чараларын парковкалау өчен территорияләр булып тора.

6. ТРАНСПОРТ ИНФРАСТРУКТУРАСЫН ҮСТЕРҮ ВАРИАНТЫН ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ӨЧЕН ТӘКЪДИМ ИТЕЛГӘН ТРАНСПОРТ ИНФРАСТРУКТУРАСЫ ОБЪЕКТЛАРЫН ПРОЕКТЛАУ, ТӨЗҮ, РЕКОНСТРУКЦИЯЛӘУ БУЕНЧА ЧАРАЛАРНЫ (ИНВЕСТИЦИОН ПРОЕКТЛАРНЫ) ФИНАНСЛАУ КҮЛӘМЕН ҺӘМ ЧЫГАНАКЛАРЫН БӘЯЛӘУ

Программаны ресурслар белән тәэмин итүне планлаштырганда жирле дәрәжәдә финанс-бюджет өлкәсендәге реаль хәл, Зеленодольск шәһәр жирлегә муниципаль берәмлеге территориясендә транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү проблемасын хәл итүнең югары икътисади һәм социаль-демографик әһәмияте исәпкә алынды.

Муниципаль берәмлек территориясендә транспорт инфраструктурасын үстерү буенча программалы чаралар комплексы планлаштырылган Зеленодольск шәһәре төрле дәрәжәдәге башкарма хакимият органнары һәм катнаш оешмалар тарафыннан гамәлгә ашырыла һәм тотрыклы һәм ышанычлы финанслау системасы белән тәэмин ителә.

Программа чараларын финанслау Зеленодольск шәһәре муниципаль берәмлеге бюджеты, Зеленодольск шәһәре муниципаль предприятиеләре һәм учреждениеләренең финанс чаралары, Татарстан Республикасы бюджеты, федераль бюджет һәм бюджеттан тыш чыганаclar хисабына башкарылачак. Бюджеттан тыш чыганаclar акчаларын мобилизацияләү даими нигездә гамәлгә ашырыла.

Зеленодольск шәһәрендә исәпләнгән срокка транспорт инфраструктурасы объектларын проектлау, төзү, реконструкцияләү буенча чараларны финанслау күләме һәм чыганаclarы 9 нчы таблицада күрсәтелгән.

Бюджет һәм бюджеттан тыш чыганаclarдан программаны финанслау күләме фаразлау характерында һәм билгеләнгән тәртиптә төгәлләштерелергә тиеш.

9 нчы таблица - Зеленодольск шәһәрендә транспорт инфраструктурасы объектларын проектлау, төзү, реконструкцияләү буенча чараларны финанслау күләме һәм чыганаclarы

№ т/б	Программа атамасы	Финанслау чыганагы	Барлығы	Программаны гамәлгә ашыру еллары буенча финанслау күләме, млн. сум.					
				2018	2019	2020	2021	2022	2023-2030
1.	2018 - 2035 елларга Зеленодольск шәһәре муниципаль берәмлегенең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программасы	Барлығы, шул исәптән чаралар:	1473,1	255,6	30,6	141,2	37,7	10	998
		- шәһәр бюджеты	1104,1	125,6	30,6	124,2	16,7	10	797
		- республика бюджеты	260	130	0	0	0	0	130
		- федераль бюджет	0	0	0	0	0	0	0
		- бюджеттан тыш	109	0	0	17	21	0	71
1.1.	Тимер юл вокзалы бинасын реконструкцияләү	Барлығы, шул исәптән чаралар:	«РЖД» ААЖ проекты буенча	0	0	0	0	0	«РЖД» ААЖ проекты буенча
		- шәһәр бюджеты	0						
		- республика бюджеты	0						
		- федераль бюджет	0						
		- бюджеттан тыш	«РЖД» ААЖ проекты буенча						«РЖД» ААЖ проекты буенча
1.2.	Предприятиеләргә тимер юл транспортының тукталыш платформалары һәм төп керү тимер юл технологик юллары	Барлығы, шул исәптән чаралар:	«РЖД» ААЖ проекты буенча	0	0	0	0	0	«РЖД» ААЖ проекты буенча
		- шәһәр бюджеты	0						
		- республика бюджеты	0						

№ т/б	Программа атамасы	Финанслау чыганагы	Барлыгы	Программаны гамэлгә ашыру еллары буенча финанслау күләме, млн. сум.					
				2018	2019	2020	2021	2022	2023-2030
	территорияләрен төзекләндерү	- федераль бюджет	0						
		- бюджеттан тыш	«РЖД» ААЖ проекты буенча						«РЖД» ААЖ проекты буенча
1.3.	Волжск - Зеленодольск - Казан тимер юл линиясен реконструкцияләү (ВСМ терминалы) - Арча (Казан агломерациясе шәһәрләренең Казандагы ВСМ терминалы белән тизлätелгән тимер юл элементәсен оештыру)	Барлыгы, шул исәптән чаралар:	«РЖД» ААЖ проекты буенча	0	0	0	0	0	«РЖД» ААЖ проекты буенча
		- шәһәр бюджеты	0						
		- республика бюджеты	0						
		- федераль бюджет	0						
		- бюджеттан тыш	«РЖД» ААЖ проекты буенча						«РЖД» ААЖ проекты буенча
1.4.	Зеленодольск - Йошкар-Ола тимер юлын реконструкцияләү (Марий Эл Республикасының Казандагы ВСМ терминалы тизлätелгән элементә т/ю оештыру);	Барлыгы, шул исәптән чаралар:	«РЖД» ААЖ проекты буенча	0	0	0	0	0	«РЖД» ААЖ проекты буенча
		- шәһәр бюджеты	0						
		- республика бюджеты	0						
		- федераль бюджет	0						
		- бюджеттан тыш	«РЖД» ААЖ проекты буенча						«РЖД» ААЖ проекты буенча
1.5.	Зеленодольск - Буа - Ульяновск тимер юлын реконструкцияләү	Барлыгы, шул исәптән чаралар:	«РЖД» ААЖ проекты буенча	0	0	0	0	0	«РЖД» ААЖ проекты буенча
		- шәһәр бюджеты	0						

№ т/б	Программа атамасы	Финанслау чыганагы	Барлығы	Программаны гамәлгә ашыру еллары буенча финанслау күләме, млн. сум.					
				2018	2019	2020	2021	2022	2023-2030
	(Ульяновск өлкәсенең Казандагы терминалы белән тизләтелгән тимер юл элементәсен оештыру)	- республика бюджеты	0						
		- федераль бюджет	0						
		- бюджеттан тыш	«РЖД» ААЖ проекты буенча						«РЖД» ААЖ проекты буенча
1.6.	Казан - Радужный - Тура – Зеленодольск (Ш-1 автомобиль юлы һәм Горький шоссесының дублер юлы) тиз йөрешле экотрамвай (жиңел метро)төзелеше	Барлығы, шул исәптән чаралар:	Проект буенча	0	0	0	0	0	Проект буенча
		- шәһәр бюджеты	0						
		- республика бюджеты	0						
		- федераль бюджет	0						
	- бюджеттан тыш	Проект буенча						Проект буенча	
1.7.	Автовокзал территориясе яңадан эшләү (автовокзалны шәһәрнең үзәк өлешеннән Башкала урамына күчерү)	Барлығы, шул исәптән чаралар:	0	0	0	0	0	0	0
		- шәһәр бюджеты	0						
		- республика бюджеты	0						
		- федераль бюджет	0						
	- бюджеттан тыш	0							
1.8.	Автовокзал территориясен автостанциясе шәһәр	Барлығы, шул исәптән чаралар:	0	0	0	0	0	0	0
		- шәһәр бюджеты	0						

№ т/б	Программа атамасы	Финанслау чыганагы	Барлығы	Программаны гамэлгә ашыру еллары буенча финанслау күләме, млн. сум.					
				2018	2019	2020	2021	2022	2023-2030
	территориясенә үзгәртеп кору	- республика бюджеты	0						
		- федераль бюджет	0						
		- бюджеттан тыш	0						
1.9.	Йөк һәм транзит транспортны шәһәрнең үзәк өлешеннән Казан-Волжск гомумшәһәр йөк юлына чыгару	Барлығы, шул исәптән чаралар:	0	0	0	0	0	0	0
		- шәһәр бюджеты	0						
		- республика бюджеты	0						
		- федераль бюджет	0						
		- бюджеттан тыш	0						
1.10.	Октябрь урамы-Футбол урамы-Шоссе-Горький-Казан киселешендә тимер юл кичү урынында күп катлы юл чишелеше төзелеше	Барлығы, шул исәптән чаралар:	460	230	0	0	0	0	230
		- шәһәр бюджеты	200	100					100
		- республика бюджеты	260	130					130
		- федераль бюджет	0						
		- бюджеттан тыш	0						
1.11.	600 метрлы интервалны үтәп, ГПТ тукталыш майданчыкларын төзекләндерү белән, Зеленодольск шәһәренең	Барлығы, шул исәптән чаралар:	16,2	1,7	4,6	3,2	6,7	0	0
		- шәһәр бюджеты	16,2	1,7	4,6	3,2	6,7		
		- республика бюджеты	0						

№ т/б	Программа атамасы	Финанслау чыганагы	Барлығы	Программаны гамэлгә ашыру еллары буенча финанслау күләме, млн. сум.					
				2018	2019	2020	2021	2022	2023-2030
	маршрут-транспорт челтәрен киңәйтү	- федераль бюджет	0						
		- бюджеттан тыш	0						
1.12.	Автотранспорт тукталышлары оештыру, ачык яссы тукталышлар төзү	Барлығы, шул исәптән чаралар:	169	5	10	10	31	10	103
		- шәһәр бюджеты	100	5	10	10	10	10	55
		- республика бюджеты	0						
		- федераль бюджет	0						
		- бюджеттан тыш	69				21		48
1.13.	Автотранспортка хезмәт күрсәтү объектлары булган күп катлы гараж комплексларын төзү	Барлығы, шул исәптән чаралар:	187	0	0	62	0	0	125
		- шәһәр бюджеты	187			62			125
		- республика бюджеты	0						
		- федераль бюджет	0						
		- бюджеттан тыш	0						
1.14.	Яңа төзелеш урамы-Вокзал яны урамы юл үткәргече төзү	Барлығы, шул исәптән чаралар:	350	0	0	0	0	0	350
		- шәһәр бюджеты	350						350
		- республика бюджеты	0						
		- федераль бюджет	0						

№ т/б	Программа атамасы	Финанслау чыганагы	Барлығы	Программаны гамэлгә ашыру еллары буенча финанслау күләме, млн. сум.					
				2018	2019	2020	2021	2022	2023-2030
		- бюджеттан тыш	0						
1.15.	Сәйдәшев урамында бер катлы транспорт чишелешен төзү	Барлығы, шул исәптән чаралар:	82	0	0	0	0	0	82
		- шәһәр бюджеты	82						82
		- республика бюджеты	0						
		- федераль бюджет	0						
		- бюджеттан тыш	0						
1.16.	Зеленый Дол станциясеннән Мирный торақ районуна жәяүлеләрне күтәрәп менү өчен ябык түбәле эскалатор жайланмасы	Барлығы, шул исәптән чаралар:	Проект буенча	0	0	0	0	0	Проект буенча
		- шәһәр бюджеты	0						
		- республика бюджеты	0						
		- федераль бюджет	0						
		- бюджеттан тыш	Проект буенча						Проект буенча
1.17.	Башкала урамы аша жәяүлеләр йөрү өчен жир асты кичүен төзү	Барлығы, шул исәптән чаралар:	77	0	0	17	0	0	60
		- шәһәр бюджеты	37						37
		- республика бюджеты	0						
		- федераль бюджет	0						
		- бюджеттан тыш	40			17			23
1.18.	Шәһәр урам-юл	Барлығы, шул	0	0	0	0	0	0	

№ т/б	Программа атамасы	Финанслау чыганагы	Барлығы	Программаны гамэлгә ашыру еллары буенча финанслау күләме, млн. сум.					
				2018	2019	2020	2021	2022	2023-2030
	челтәрендә тышкы яктыртуны ясау	исәптән чаралар:							
		- шәһәр бюджеты	0						
		- республика бюджеты	0						
		- федераль бюджет	0						
		- бюджеттан тыш	0						
1.19.	Жәяүлеләр өчен юллар һәм тротуарлар төзү һәм төзекләндерү, жәяүлеләр өчен киртәләр кую; халыкның аз мобильле төркемнәре өчен жәяүлеләр инфраструктурасын урнаштыру (пандуслар, поручнялар, мәгълүмат күрсәткечләрен урнаштыру - тактиль, визуаль, тавыш, иминлек утраучыклары)	Барлығы, шул исәптән чаралар:	82,9	8,9	0	26	0	0	48
		- шәһәр бюджеты	82,9	8,9		26			48
		- республика бюджеты	0						
		- федераль бюджет	0						
		- бюджеттан тыш	0						
1.20.	Зеленодольск шәһәрндә пассажир причалын төзү	Барлығы, шул исәптән чаралар:	Проект буенча	0	0	0	0	0	0
		- шәһәр бюджеты	0						

№ т/б	Программа атамасы	Финанслау чыганагы	Барлығы	Программаны гамэлгә ашыру еллары буенча финанслау күләме, млн. сум.					
				2018	2019	2020	2021	2022	2023-2030
		- республика бюджеты	0						
		- федераль бюджет	0						
		- бюджеттан тыш	Проект буенча						Проект буенча
1.21.	Велооттранспорт инфраструктурасын (велоюллар, велопарклар, велогаражлар) булдыру	Барлығы, шул исәптән чаралар:	49	10	16	23	0	0	0
		- шәһәр бюджеты	49	10	16	23			
		- республика бюджеты	0						
		- федераль бюджет	0						
		- бюджеттан тыш	0						

7. ТРАНСПОРТ ИНФРАСТРУКТУРАСЫН ҮСТЕРҮ ВАРИАНТЫН ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ӨЧЕН ТӘКЪДИМ ИТЕЛГӘН ТРАНСПОРТ ИНФРАСТРУКТУРАСЫ ОБЪЕКТЛАРЫН ПРОЕКТЛАУ, ТӨЗҮ, РЕКОНСТРУКЦИЯЛӘУ БУЕНЧА ЧАРАЛАРНЫҢ (ИНВЕСТИЦИОН ПРОЕКТЛАРНЫҢ) НӘТИЖӘЛЕЛЕГЕН БӘЯЛӘУ

Программа чараларын гамәлгә ашыруның нәтижәлелеген бәяләү максатчан индикаторлар системасын һәм программаларны гамәлгә ашыру нәтижәләренең динамикасын мониторинглауны тәмин итә торган күрсәткечләргә куллану нигезендә уздырыла (10 нчы таблица).

Көтелә торган нәтижәләргә ирешү дәрәжәсе максатчан индикаторларның факттагы күрсәткечләрен һәм аларның план күрсәткечләрен чагыштыру нигезендә үлчәнә. Максатчан индикаторлар һәм күрсәткечләр күрсәткечләрен чагыштыру һәр план индикаторы һәм күрсәткече буенча уздырыла.

Куелган максатларга ирешү динамикасына һәм темпларына, тышкы тирәлектәге үзгәрешләргә, социаль-икътисадый шартларга һәм башка факторларга карап, максатчан индикаторлар һәм күрсәткечләргә үзгәрешләр кертү мөмкинлеге каралган.

10 нчы таблица - Программаның максатчан индикаторлары һәм күрсәткечләре

№ т/б	Программалар, күрсәткеч (индикатор) атамасы, үлчәү берәмлеге	Хисап (база) 2017 ел	Программаны гамәлгә ашыру еллары буенча күрсәткечләр (индикаторлар)					
			2018	2019	2020	2021	2022	2023-2030
1.	Муниципаль берәмлек транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү 2018 - 2030 елларга Зеленодольск шәһәре							
1.1	Транспорт- эксплуатация торышына карата норматив таләпләргә туры килә торган шәһәр юл чөлтәренә озынлыгы, %;	55	60	65	70	75	80	100
1.2	Юл-транспорт һәләкәтендә һәләк булучылар саны, кеше.	0	0	0	0	0	0	0
1.3	Транспорт куркынычы, һәләк булган кеше/10 мең	0	0	0	0	0	0	0

№ т/б	Программалар, күрсәткеч (индикатор) атамасы, үлчәү берәмлеге	Хисап (база) 2017 ел	Программаны гамәлгә ашыру еллары буенча күрсәткечләр (индикаторлар)					
			2018	2019	2020	2021	2022	2023-2030
	транспорт чарасына							
1.4	Социаль куркыныч, һәлак булган кеше/100 мең кешегә	0	0	0	0	0	0	0
1.5	Программада каралган транспорт инфраструктурасы объектларын файдалануга кертү, берәмлек .	0	1	3	8	11	14	17

8. ЗЕЛЕНДОЛЬСК ШӘҺӘРЕ ТЕРРИТОРИЯСЕНДӘ ТРАНСПОРТ ИНФРАСТРУКТУРАСЫ ОБЪЕКТЛАРЫН ПРОЕКТЛАУ, ТӨЗҮ, РЕКОНСТРУКЦИЯЛӘУ ӨЛКӘСЕНДӘГЕ ЭШЧӘНЛЕКНЕ ИНСТИТУЦИОНАЛЬ ҮЗГӘРТЕП КОРУ, ХОКУКЫЙ ҺӘМ МӘГЪЛҮМАТИ ТӘЭМИН ИТҮНЕ КАМИЛЛӘШТЕРҮ БУЕНЧА ТӘКЪДИМНӘР

Программаны гамәлгә ашыру кысаларында институциональ үзгәртеп корулар , идарә структурасы каралмый, шулай ук транспорт инфраструктурасы объектларын проектлау, төзү, реконструкцияләү өлкәсендәгә эшчәнлекне гамәлгә ашырганда үзара бәйләнешләр характерын үзгәрешсез калдыру күздә тотыла.

Программаның максатчан күрсәткечләренә ирешүгә юнәлдерелгән Зеленодольск шәһәре муниципаль берәмлеге территориясендә транспорт инфраструктурасын үстерүне норматив-хокукый һәм мәгълүмати тәэмин итүне камилләштерү барышында Россия Федерациясенәң региональ һәм федераль законнарындагы үзгәрешләрне даими мониторинглау нигезендә шәһәр төзелеше проектлаштыру нормативларына үз вакытында үзгәрешләр кертүне тәэмин итәргә кирәк.

Әлеге Программа транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларына таләпләрне һәм тәкъдимнәрне регламентацияләүче законнар, карарлар, боерыклар, методик киңәшләр һәм башка норматив-хокукый актлар үз көченә керткәндә төзәтелергә яки яңадан каралырга тиеш.

Максатлы индикаторларны һәм күрсәткечләрне куелган максатларга ирешү динамикасына һәм темпларына, тышкы мохиттәгә үзгәрешләргә, социаль-икътисади шартларга һәм башка йогынты ясаучы факторларга бәйле рәвештә төзәтү мөмкинлеге карала.

Программаны мәғлүмат белән тәмин итү программаны гамәлгә ашыру барышы һәм аның аерым чаралары турында мәғлүматның транспарентлығы принцибын үтәп, массакуләм мәғлүмат чаралары, ижтимагый берләшмәләр һәм оешмалар өчен дә, аерым граждандар өчен дә тормышка ашырыла.

Әлеге Программа Россия Федерациясе Хөкүмәтенә «Жирлекләренә, шәһәр округларының транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларына таләпләрне раслау турында» 2015 елның 25 декабрендәге 1440 номерлы карары нигезендә эшләнган.

Жирлекләренә һәм шәһәр округларының транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын эшләү һәм раслау мониторингын гамәлгә ашыру тәртибе Россия Транспорт министрлығының 2016 елның 26 маендагы 131 номерлы боерыгы белән билгеләнган.